

АНОТАЦІЇ

БИДА Олена Анатоліївна. СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Розглянуто ключові компетентності, що тлумачаться як ті, що дають ключ для розв'язання широкого кола навчальних і життєвих завдань. Проаналізовано сутність та структуру дослідницької компетентності майбутніх фахівців. Дослідницька компетентність передбачає вміння співпрацювати, вступати у контакти, легку сумісність, готовність до змін, до самовизначення. Розглядається як інтегративна характеристика особистості, яка передбачає володіння методологічними знаннями, технологією дослідницької діяльності, а також визнання їх цінності і готовність до їх використання у професійній діяльності.

Ключові слова. компетентності, дослідницька компетентність, інтегративна характеристика особистості, структура дослідницької компетентності, конкурентноздатність.

БИДА Елена Анатольевна. СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРА ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Рассмотрены ключевые компетентности, толкуются как те, что дают ключ для решения широкого круга учебных и жизненных задач. Проанализированы сущность и структуру исследовательской компетентности будущих специалистов. Исследовательская компетентность предполагает умение сотрудничать, вступать в контакты, легкую совместимость, готовность к изменениям, к самоопределению. Рассматривается как интегративная характеристика личности, которая предусматривает владение методологическими знаниями, технологии исследовательской деятельности, а также признание их ценности и готовность к их использованию в профессиональной деятельности.

Ключевые слова. компетентности, исследовательская компетентность, интегративная характеристика личности, структура исследовательской компетентности, конкурентоспособность.

VIDA Olena Anatoliivn. NATURE AND STRUCTURE OF RESEARCH COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS

Key competencies that are interpreted as those that provide the key to solving a wide range of educational and life challenges are considered. The essence and structure of research competence of future specialists are analyzed.

In the conditions of the life of modern society high demands for professional skills of future specialists are being presented. This explains the need for scientific and practical development of the problems of training and placement of personnel working in various spheres of life. Consequently, Ukraine opens broad prospects for specialists of different directions, instead it requires a high level of professionalism of a specialist.

Research competence involves the ability to collaborate, make contacts, easy interoperability, readiness for change, self-determination. It is considered as an integrative personality characteristic, which involves possession of methodological knowledge, technology of research activity, as well as recognition of their values and readiness for their use in professional activities. Research competence is a key, basis for the development of other competences, because it helps a person to learn throughout life, become competitive, successful in future life.

Keywords: competence, research competence, integrative personality characteristics, research competency structure, competitiveness.

БИРКА Маріан Філаретович. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ STEM ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті уточнено сутність поняття «STEM освіта», її цілі та очікувані результати для системи освіти. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення й виокремлено бар'єри і виклики на шляху успішного впровадження STEM освіти в Україні. Виділено й обґрунтовано дванадцять принципів ефективної реалізації STEM освіти у загальноосвітніх навчальних закладах в аспектах визначення: мети і завдань, діяльності учнів, змісту освіти та організації освітнього процесу.

Ключові слова: STEM освіта, поняття, цілі і очікувані результати, правова база, бар'єри і виклики, принципи ефективної реалізації.

БИРКА Мариан Филаретович. РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ЭФФЕКТИВНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ STEM ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

В статье уточнена сущность понятия «STEM образование», ее цели и ожидаемые результаты для системы образования. Проанализировано нормативно-правовое обеспечение и определены барьеры и вызовы на пути успешного внедрения STEM образования в Украине. Выделены и обоснованы двенадцать принципов эффективной реализации STEM образования в общеобразовательных учебных заведениях в аспектах определение: целей и задач, деятельности учащихся, содержания образования и организации образовательного процесса.

Ключевые слова: STEM образование, понятие, цели и ожидаемые результаты, правовая база, барьеры и вызовы, принципы эффективной реализации.

BYRKA Marian Philaretovych. GUIDELINES FOR EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF STEM EDUCATION IN UKRAINE

The problem of realization of a new interdisciplinary educational approach – STEM education (Science, Technology, Education, and Math) in the Ukrainian education system is studied in the article. The aspects discussed and elaborated are: definition, goals and premises of STEM education, legal framework of STEM education in Ukraine, and barriers to effective implementation of STEM education in Ukraine. These barriers call a range of challenges to Ukrainian educational system in methodological, management, and performers' aspects. The authors present the principles for Ukrainian educational institutions that provide a productive formation and development of the studied scientific phenomenon. Based on our theoretical position, indentified barriers and challenges, our experience, and depending on the key components and stages of the educational process, twelve principles of effective implementation of STEM education in Ukraine are recommended: The goal and objectives (Practical Purpose and Clarity); Student involvement (Personalization, Interaction, and Bottom Line); Content forming (Interrelation, Integrity, and Modularity); Organization (Hands-on learning, Technologization, Continuity, and Adaptability). The research draws upon mainly primary national and international sources in the area of the STEM education including Ukrainian legislative base. The STEM education is based on the needs of skilled workers to fill job vacancies in high-tech area that includes aerospace engineering, astrophysics, astronomy, biochemistry, biomechanics, chemical engineering, chemistry, civil engineering, computer science, life sciences, mathematical biology, nanotechnology, neurobiology, nuclear physics, physics, and robotics, social sciences (anthropology, economics, psychology and sociology). The implementation of STEM initiative in Ukrainian educational system is a good opportunity to train the future employees with strong scientific, computer and mathematical backgrounds to succeed at the global job market in high-tech area.

Keywords: STEM education; definition, goals and premises; legal framework of STEM education in Ukraine; barriers and challenges; principles of effective implementation.

ДМИТРУК Лілія Анатоліївна. ОСНОВНІ ВИДИ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СТРУКТУРНІ СКЛАДНИКИ ІНТЕГРАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ТА САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Дослідження спрямовано на вивчення основних видів мовленнєвої діяльності, які є необхідними для професійної діяльності майбутніх учителів іноземної мови. Наш аналіз показує як на експериментальних заняттях із педагогічних та мовознавчих дисциплін з'ясовувалися причини, умови узгодження мовленнєвої діяльності викладача і студента, розкривалися, використовувалися різноманітні види і форми мовлення, усвідомлені й продуктовані студентом з урахуванням закономірностей індивідуального інішомовного стилю спілкування, добирався дидактичний матеріал, який орієнтував студентів на розв'язання визначених завдань, з урахуванням специфіки мовленнєвих ситуацій.

Виходячи з поставленої мети, в роботі були вивчено і описано в порівняльному плані види мовленнєвої діяльності, виявлено дидактичні умови організації навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів, охарактеризовано найефективніші колективні форми.

Ключові слова: розвиток мовленнєвої компетентності, мовленнєва діяльність, види, говоріння, письмо, аудіювання, читання, професійна діяльність, інтеграція навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності.

ДМИТРУК Лилия Анатольевна. ОСНОВНЫЕ ВИДЫ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК СТРУКТУРНЫЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ ИНТЕГРАЦИИ УЧЕБНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ И САМООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ ВЫСШЕГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Исследование направлено на изучение основных видов речевой деятельности, которые являются необходимыми для профессиональной деятельности будущих учителей иностранного языка.

Наш анализ показывает как на экспериментальных занятиях по педагогическим и языковедческим дисциплинам выяснялись причины, условия согласования речевой деятельности преподавателя и студента, раскрывались, использовались разнообразные виды и формы речи, осознанные и производимые студентом с учетом закономерностей индивидуального стиля иноязычного общения, подбирался дидактический материал, который ориентировал студентов на решение определенных задач, с учетом специфики речевых ситуаций.

Исходя из поставленной цели, в работе были изучены и описаны в сравнительном плане виды речевой деятельности, выявлены дидактические условия организации учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов, охарактеризованы эффективные коллективные формы.

Ключевые слова: развитие речевой компетентности, речевая деятельность, виды, говорение, письмо, аудирование, чтение, профессиональная деятельность, интеграция учебно-познавательной и самообразовательной деятельности.

DMITRUK Liliya Anatoliivna. BASIC TYPES OF SPEECH ACTIVITY AS STRUCTURAL CONSTITUENTS OF INTEGRATION OF ACADAMIC AND SELF-EDUCATIONAL ACTIVITY OF THE STUDENTS OF HIGHER PEDAGOGICAL UNIVERSITY

The research is aimed at studying the main types of speech activity which are necessary for the professional activity of future teachers of a foreign language.

Despite the lively interest in this topic, the real problem has not been investigated sufficiently yet. This fact determines the relevance of this article.

The object of the research is the integration of educational, cognitive and self-education activities of philology students. The subject of our article is the types of speech activity (speaking, writing, listening, reading).

Our analysis shows how the causes and conditions of harmonization of the speech activity of a teacher and a student were clarified, the different types and forms of speech were applied and used, the didactic material was chosen during experiential classes in pedagogical and linguistic subjects.

Proceeding from the stated aim, the types of speech activity were studied and described in the comparative plan in this article, the didactic conditions of the organization of educational, cognitive and self-education activities of students were revealed, the most effective collective forms were characterized.

Keywords: *development of speech competence, speech activity, types, speaking, writing, listening, reading, professional activity, integration of educational-cognitive and self-education activities.*

КУЗЬМЕНКО Юлія Василівна. НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ІЗ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ В УКРАЇНІ У 1950–2017 РОКИ

Публікацію присвячено актуальній історико-педагогічній проблемі – навчання фахівців із трудової підготовки в педагогічних училищах та ВНЗ України у 50-х роках ХХ – початку ХХІ століття. Відповідно до виокремлених авторами періодів розвитку системи професійної освіти фахівців із трудової підготовки в Україні (становлення, експериментування, інтенсифікації, модернізації) представлено перелік спеціальностей, за якими готували вчителів трудового навчання; окреслено діапазон форм і методів організації навчального процесу спеціалістів означеного фаху.

Ключові слова: *освітній процес, система професійної освіти педагогічних кадрів, фахівці із трудової підготовки, спеціальність, форми і методи навчання.*

КУЗЬМЕНКО Юлія Василівна. ОБУЧЕНИЕ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ТРУДОВОЙ ПОДГОТОВКЕ В УКРАИНЕ В 1950–2017 ГОДА

Публикация посвящена актуальной историко-педагогической проблеме – обучению специалистов по трудовой подготовке в педагогических училищах и ВУЗах Украины в 50-х годах ХХ – начале ХХІ века. Согласно выделенных авторами периодов развития системы профессионального образования специалистов по трудовой подготовке в Украине (становления, экспериментирования, интенсификации, модернизации) представлен перечень специальностей, по которым готовили учителей трудового обучения; очерчен диапазон форм и методов организации учебного процесса специалистов данной специальности.

Ключевые слова: *образовательный процесс, система профессионального образования педагогических кадров, специалисты по трудовой подготовке, специальность, формы и методы обучения.*

KUZMENKO Iuliia Vasilivna. LEARNING WORK TRAINING SPECIALISTS IN UKRAINE DURING 1950–2017 YEARS

The publication is dedicated to actual historical and pedagogical problem – the training of specialists in labor training in the pedagogical colleges and the universities of Ukraine in the 50 years of ХХ – beginning of ХХІ century. It is noted that the most significant transformation in the system of vocational education specialists from the work of preparation in Ukraine took place precisely in the determined period. Defining meaningful experience and progressive trends is an important part of scientific research in the context of contemporary researchers study objects that are in development, such as vocational education teachers. Learning and development stages of the education system in different historical periods can not only synthesize constructive experience of the past, but it also uses it as a vector direction of modern education system. The circle of scholars in the works which highlights some aspects of professional training for labor training teachers. It is emphasized that the development of educational thought has been changing the approaches to the educational process, including specialty which is updated and is improved the teaching forms and methods. According to the authors of the examined periods of vocational education specialists from Ukraine labor training (formation (1950–1958 years), experimentation (1959–1983 years), intensification (1984–1990 years), modernization (1991–2017 years)) is a list specialties, which trained teachers of labor training; Author determined changes in approaches to giving professional formation to the future teachers. The author outlines a range of forms and methods of educational process. The study shows that in the years 1950–2017 in addition to traditional forms and methods gradually began to use innovative and based on subject-subject approaches to the education aimed at the developing of the individual's creative abilities, of the providing for the use of modern information and communication technologies focused on cooperation with other countries.

It is noted that each period distinguished by their special approaches to the educational process labor training specialists, this is primarily due to the socio-political, socio-economic, cultural, educational and informational-technological determinants.

Keywords: *educational process, the system of vocational education teachers, experts in labor training, specialty, forms and methods of teaching.*

РИЖНЯК Ренат Ярославович, АКБАШ Катерина Сергіївна, ПАСІЧНИК Наталя Олексіївна. ГЕНДЕРНА (НЕ-)РІВНІСТЬ У ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ ПРАЦІВНИКІВ ФАКУЛЬТЕТУ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ПОКАЗНИКІВ ПИТОМОГО ПАРИТЕТУ

В статті проаналізовані результати виявлення рівня розуміння різними статтями учасників навчально-виховного процесу фізико-математичного факультету Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка соціальної обумовленості, різноманіття та специфіки гендерних ролей, що приписуються чоловікам та жінкам. Для цього була проведена одна зі складових частин гендерного аналізу підрозділу – організоване анкетування та сформовані бінарні матриці відповідей його учасників, побудовані таблиці спряженості для кількісного аналізу результатів анкетування та проведений їхній статистичний аналіз, виконаний якісний аналіз статистичних даних анкетування. Для проведення якісного аналізу використовувався коефіцієнт гендерної питомої ваги, який визначався як відношення частки жінок від їх загального числа у відповідній групі до частки чоловіків (також, від їх загального числа у групі) за заданим полем аналізу. На основі цього коефіцієнта введені поняття питомого паритету та питомої асиметрії. В результаті проведення дослідження встановлені відношення характерних ознак, що розкривають рівень розуміння різними статтями науково-педагогічного складу факультету проблем щодо важливості забезпечення рівних можливостей обох статей у професійній самореалізації та можливостей поєднання професійних та сімейних обов'язків, з приводу оцінки власного розуміння змісту основних гендерних понять та відношення до поширення гендерних знань у підрозділі, щодо розуміння проблеми відображення гендерних пріоритетів у фінансуванні університету та визнання однакової участі чоловіків та жінок в прийнятті виробничих рішень, щодо врахування гендерної чутливості процедур при прийомі та відборі кадрів на всі види робіт, визнання гендерних стереотипів як найбільш «популярних» гендерно маркованих незручностей та інших проблем.

Ключові слова: гендерний аналіз, гендерна рівність, анкетування, коефіцієнт гендерної питомої ваги, питомий паритет, питома асиметрія.

РИЖНЯК Ренат Ярославович, АКБАШ Катерина Сергеевна, ПАСЕЧНИК Наталья Алексеевна. ГЕНДЕРНОЕ (НЕ-) РАВЕНСТВО ВО ВЗАИМООТНОШЕНИЯХ РАБОТНИКОВ ФАКУЛЬТЕТА НА ОСНОВЕ АНАЛИЗА ПОКАЗАТЕЛЕЙ УДЕЛЬНОГО ПАРИТЕТА

В статье проанализированы результаты выявления уровня понимания различными полами участников учебно-воспитательного процесса физико-математического факультета Центральноукраинского государственного педагогического университета имени Владимира Винниченко социальной обусловленности, многообразия и специфики гендерных ролей, приписываемых мужчинам и женщинам. Для этого была проведена одна из составных частей гендерного анализа подразделения – организованное анкетирование и сформированы бинарные матрицы ответов участников, построены таблицы сопряженности для количественного анализа результатов анкетирования и проведен их статистический анализ, выполнен качественный анализ статистических данных анкетирования. Для проведения анализа использовался коэффициент гендерного удельного веса, который определялся как отношение доли женщин от их общего числа в соответствующей группе к доле мужчин (также, от их общего числа в группе) по заданному полю анализа. На основе этого коэффициента введены понятия удельного паритета и удельного асимметрии. В результате проведения исследования установлены отношения характерных признаков, раскрывающих уровень понимания различными полами научно-педагогического состава факультета проблем по важности обеспечения равных возможностей обоих полов в профессиональной самореализации и возможностей сочетания профессиональных и семейных обязанностей, по поводу оценки собственного понимания содержания основных гендерных понятий и отношение к распространению гендерных знаний в подразделении, в понимании проблемы отражения гендерных приоритетов в финансировании университета и признание одинаковой участия мужчин и женщин в принятии производственных решений, по учету гендерной чувствительности процедур при приеме и отборе кадров на все виды работ, признание гендерных стереотипов как наиболее «популярных» гендерно маркированных неудобств и других проблем.

Ключевые слова: гендерный анализ, гендерное равенство, анкетирование, коэффициент гендерного удельного веса, удельный паритет, удельная асимметрия.

RIZHNYAK Renat Yaroslavovich, AKBASH Kateryna Serhiivna, PASICHNYK Natalia Oleksiivna. GENDER (IN)EQUALITY IN THE RELATIONS BETWEEN EMPLOYEES OF THE FACULTY BASED ON AN ANALYSIS OF SPECIFIC PARITET

The article analyzes the results of identifying of the level of understanding between different genders of participants of the educational process of the faculty of Physics and Mathematics of the The Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University of social conditioning, the diversity and specificity of gender roles ascribed to men and women. For this purpose was conducted one of the components of gender analysis division – organized questionnaires and generated binary matrix of the responses of the participants, constructed conjugation tables for a quantitative analysis of the results of the survey and conducted theirs statistical analysis, qualitative analysis of the statistical survey. For the qualitative analysis was used coefficient of gender specific gravity, which is defined as the ratio of women to their total in the appropriate group to the share of men (and from their total in the group) by the set field of analysis. Based on this ratio the concept of specific parity and specific asymmetry were introduced. As a result of the study, it was set the ratio of the characteristic features that reveal the level of understanding by different genders of scientific and pedagogical part of the Faculty of problems concerning the importance of equal opportunities for both sexes in professional fulfillment and opportunities for combining professional and family responsibilities, on the evaluation their understanding of the content of basic gender concepts and relation to the distribution of gender knowledge, on the understanding of gender priorities in the university

funding and recognition of equal participation of men and women in making production decisions, on how to consider gender sensitivity procedures for admission and selection of personnel for all kinds of work, recognition of gender stereotypes as the most "popular" gender marked discomfort and other problems.

Keywords: *gender analysis, gender equality, questionnaire, coefficient of gender specific gravity, specific parity, relative asymmetry.*

СКЛОВСЬКИЙ Ігор Зіновійович, СКЛОВСЬКА Олена Іванівна, АКСЬОНОВА Віра Ігорівна. ОБРАЗ ДОН КИХОТА ЗАПОРОЖЬКОГО, ЯК ДУХ В КОНЦЕПЦІЇ КОЛЕКТИВУ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГА А. С. МАКАРЕНКА

Авторитет козакофільства в освітньому просторі поступово втілював у життя український педагог Антон Макаренко. Він критично сприймав режим тоталітаризму і воєнничий атеїзм влади, її ксенофобські прояви, діяв, як європейський засновник власної версії філософського піднесення статусу демократичного патріотизму.

Ключові слова: *український дух традиції патріотизму і гуманізму, В. Винниченко, А. С. Макаренко.*

СКЛОВСЬКИЙ Ігорь Зиновьевич, СКЛОВСКАЯ Елена Ивановна, АКСЕНОВА Вера Игоревна ОБРАЗ ДОН КИХОТА ЗАПОРОЖСКОГО, КАК ДУХ В КОНЦЕПЦИИ КОЛЛЕКТИВА ВЫДАЮЩЕГОСЯ УКРАИНСКОГО ПЕДАГОГА А. С. МАКАРЕНКА

Авторитет казакофильства в образовательном пространстве постепенно воплощал в жизнь украинский педагог Антон Макаренко. Он критически воспринимал режим тоталитаризма и воинствующий атеизм власти, ее ксенофобские проявления, действовал, как европейский основатель собственной версии философского повышения статуса демократического патриотизма.

Ключевые слова: *украинский дух традиции патриотизма и гуманизма, В. К. Винниченко, А. С. Макаренко.*

SKLOVSKY Igor Zinovievych, SKLOVSKA Helen Ivanivna, AKSIONOVA Vira Igorivna. THE IMAGE OF DON KIHOTA ZAPOROZHKY, A SPIRIT IN THE CONCEPT OF A PROMINENT UKRAINIAN TEACHER A. S. MAKARENKA.

The credibility of the cosmonauts in the open space has been adhered to by the Ukrainian teacher Anton Makarenko. Vin critically sprimav regime totalitarianism and warrior atheism vladi, її xenophobic manifest, diav, yak evropeyskiy obsozhnik vosnovoi verssi filosofskogo pidnesennya status of democratic patriotism. During the time of AS Makarenka (and V. Sukhomlinsky's pic) – the legal basis in the spiritual sphere of the Ukrainian self-government of the boulevard, the fall of T. Shevchenko, L. Ukrainki, I. Frank, M. Gogol, tih chi inshih її сторін, Ales sama zuyogo pochynav vidatny pedagogie sistemnyu rozglyad aspektiv єдності філософії, sciences, osvitu та оновлення теоретичних підстав педагогіки. Humanism A. S. Makarenka - a self-styled «Don Kihotom Zaporozhky», uvavlyayet its latent opozitsinist from devalogs with its own colleagues and spivrobotnikami. One of them - Kalina Ivanovic Serdyuk, – actually casting a role – «Zbroenostya Sancho Pansi.» Such a post-non-classic pidhid to the author's «Pedagogical Poem», allowing synergetic and noosphere to create creativity on the basis of irracionalnyh imenicii fenomenolichnogo byttia, oskilki can not be joked and roused, and in the struggle with them «wisdom of the people before God.» A. S. Makarenko is unique, whether it be about the riddle of a richer brother (the colossal bilogovyduyuuu has shaken the country to France), or until the country has its own syom'y yomu, it all happened zvernutisya vlashtuvanni to the robot in the NKVS and when you try to enter the communist party. At the time of the collapsing situation, we were led by the smugly, yak and V. Vynnychenko. A. S. Makarenko critical osmisliv dosvid української національно-визвольної боротьби і зміг оприлюдити its original kolkultivistsko-kozakofil'sku model evolyutsiyno gumanistiki dusi kordotsentrizmu, yaka bula vidlunnyam heroism «the face of a sad image» Don Kishota (M. Cervantes).

Keywords: *Ukrainian spirit, traditional patriotism and humanism, V. K. Vinnichenko, A. S. Makarenko.*

ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович. РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті автором обґрунтовано сутність дефініції «художньо-естетичний смак», «майбутній фахівець образотворчого мистецтва», «професійно-орієнтовані дисципліни» в мистецькій освіті, обґрунтовано структурно-функціональну модель формування художньо-естетичного смаку майбутніх фахівців образотворчого мистецтва спрямовану на підвищення якості професійної підготовки, реалізацію вимог художньо-інтелектуального розвитку та творчого удосконалення в мистецькій галузі. У структурно-функціональній моделі розвитку художньо-естетичного смаку майбутніх фахівців образотворчого мистецтва в процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін автором виокремлено наступні блоки: теоретичний блок, організаційний блок, методичний блок, результативний блок.

Автором презентовано рівні розвитку художньо-естетичного смаку майбутніх фахівців образотворчого мистецтва в процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін (високий, середній, низький). 3-поміж компонентів пропонуються наступні: полімотиваційний, когнітивно-інтелектуальний, гедоністичний, рефлексивний. Розвиток художньо-естетичного смаку майбутніх фахівців образотворчого мистецтва в

процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін доцільно вивчати за такими критеріями, а саме: мотиваційно-ціннісний, цільовий, знансвий, операційно-діяльнісний, рефлексивно-оцінний.

Ефективність запровадження моделі забезпечувалася такими формами роботи, як майстер-класи, майстерні пленерного живопису, майстерні розпису по склу, малювання пастеллю, майстерні гравюри, майстерні скульптури, навчанням натюрморту гуашію, створення копії роботи майстра.

Ключові слова: художньо-естетичне виховання, художньо-естетичний смак, фахівці образотворчого мистецтва, професійно-орієнтовані дисципліни, структурно-функціональна модель формування художньо-естетичного смаку майбутніх фахівців образотворчого мистецтва.

ЧЕРКАСОВ Владимир Федорович. РАЗВИТИЕ ХУДОЖЕСТВЕННО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВКУСА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННЫХ ДИСЦИПЛИН

В статье автором обосновано сущность дефиниций «художественно-эстетический вкус», «будущий учитель изобразительного искусства», «профессионально-ориентированные дисциплины» в художественном образовании, обосновано структурно-функциональную модель формирования художественно-эстетического вкуса будущих учителей изобразительного искусства направленную на повышение качества профессиональной подготовки, реализацию требований художественно-интеллектуального развития и творческого усовершенствования в художественном образовании. В структурно-функциональной модели развития художественно-эстетического вкуса будущих учителей изобразительного искусства в процессе изучения профессионально-ориентированных дисциплин автором выделены следующие блоки: теоретический, организационный, методический, результативный.

Автором презентовано уровни развития художественно-эстетического вкуса будущих учителей изобразительного искусства в процессе изучения профессионально-ориентированных дисциплин (высокий, средний, низкий). Среди компонентов предлагаются следующие: полимотивационный, когнитивно-интеллектуальный, гедонистический, рефлексивный. Развитие художественно-эстетического вкуса будущих учителей изобразительного искусства в процессе изучения профессионально-ориентированных дисциплин рекомендуется изучать по следующим критериям: мотивационно-ценностному, целевому, образовательному, операционно-деятельному, рефлексивно-оценочному.

Эффективность внедрения модели обеспечивалась такими формами работы как: мастер-классы, мастерские пленерной живописи, мастерские росписи по стеклу, рисунок пастеллю, мастерские гравюры, мастерские скульптуры, обучение натюрморту гуашью, создание копии работы мастера.

Ключевые слова: художественно-эстетическое воспитание, художественно-эстетический вкус, учителя изобразительного искусства, профессионально-ориентированные дисциплины, структурно-функциональная модель формирования художественно-эстетического вкуса будущего учителя изобразительного искусства.

CHERKASOV Volodimer Fedorovich. DEVELOPMENT OF ARTISTIC-AESTHETIC TASK OF FUTURE FACULTY OF EDUCATIONAL ARTS IN THE PROCESS OF THE STUDY OF PROFESSIONALLY ORIENTED DISCIPLINES

In the article the author substantiates the essence of the definitions of «artistic and aesthetic taste», «future specialist of fine arts», «professional-oriented disciplines» in artistic education, substantiates the structural and functional model of the formation of artistic and aesthetic taste of future specialists of fine arts aimed at improving the quality of professional training, implementation of the requirements of artistic and intellectual development and creative improvement in the artistic industry. In the structural and functional model of development of the artistic and aesthetic taste of future specialists in the fine arts in the process of studying professionally oriented disciplines, the author distinguishes the following blocks: the theoretical unit, organizational unit, methodological block, and the result block.

The author presents the levels of development of the artistic and aesthetic taste of future specialists in the fine arts in the process of studying professionally oriented disciplines (high, medium, low). Among the components offered are: poly-motivational, cognitive-intellectual, hedonistic, reflexive. The development of the artistic and aesthetic taste of future specialists in the fine arts in the process of studying professionally oriented disciplines should be studied according to the following criteria, namely: motivational-value, target, knowledge, operational-activity, reflexive-appraisal.

The effectiveness of the implementation of the model was provided by such forms of work as master classes, workshops of plener painting, workshops of glass painting, pastel painting, masterpieces of engraving, workshops of sculptures, training of still life of a gouache, creation of a copy of the work of the master.

Consequently, the problem of the development of the artistic and aesthetic taste of future specialists in the fine arts in the process of studying professionally oriented disciplines is relevant and timely. The development and implementation of a structural and functional model for the development of the artistic and aesthetic taste of future specialists in fine arts will enable the formation of the teacher's mastery of fine arts, and will positively influence the formation of spiritual values. The prospects for further scientific research are conditioned by the development of new

technologies for influencing the development of the artistic and aesthetic taste of future specialists in fine arts, the formation of intellectual and artistic abilities and human and professional qualities.

Keywords: artistic and aesthetic education, artistic and aesthetic taste, specialists in fine arts, professional-oriented disciplines, structural-functional model of formation of artistic and aesthetic taste of future specialists in fine arts.

ВЕКЛИЧ Віктор Андрійович, КИСЛЕНКО Дмитро Петрович. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЛІЦІЇ ОХОРОНИ

У статті авторами розглянуто поняття та сутність інформаційної безпеки в діяльності поліції охорони. Проаналізовано поняття інформація та інформаційна безпека; сформувано основні завдання поліції охорони з позиції забезпечення інформаційної безпеки.

Ключові слова: інформація, інформаційна безпека, інформаційна безпека поліції охорони, захист інформації, службова інформація.

ВЕКЛИЧ Виктор Андреевич, КИСЛЕНКО Дмитрий Петрович. ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПОЛИЦИИ ОХРАНЫ

В статье авторами рассмотрены понятие и сущность информационной безопасности в деятельности полиции охраны. Проанализированы понятия информация и информационная безопасность; сформулированы основные задачи полиции охраны с позиции обеспечения информационной безопасности.

Ключевые слова: информация, информационная безопасность, информационная безопасность полиции охраны, защита информации, служебная информация.

VEKLYCH Victor Andreyevich, KYSLENKO Dmytro Petrovych. INFORMATION SECURITY FUTURE PROFESSIONALS OF THE POLICE PROTECTION

The modern development of society is characterized by an increasing dependence on information processes that are developing rapidly. With the accession of Ukraine to the world information space, the current pace of information technology and communication systems development evolved new types of crimes, the object of the criminal encroachment of which is information security. As a result, information protection is one of the main areas requiring further study and improvement.

In the article the author considers the concept and essence of information security within the activity of police security. The concept of information and information security is analyzed; the basic tasks of the police guard from the standpoint of ensuring information security have been formed.

Analyzing the above, one can formulate the task of the police guard from the standpoint of ensuring information security: prevention of the leakage of information with restricted access by technical channels and persons who are entitled to access it; prevention of unauthorized interference with police information systems; systematic training with staff on measures to counteract the leakage of official information, measures to streamline the circulation of information related to police protection activities, etc.; systematic familiarization of the personnel with the laws and other normative-legal acts concerning the provision of information security; cooperation with other units of the police and public service special communication and information security of Ukraine on issues of information security; participation in the development and implementation of state policy on combating information crimes.

Keywords: information, information security, information security of police security, protection of information, service information.

ГРИШКО Ольга Іванівна, КЛЕВАКА Леся Петрівна. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПОЛТАВСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ (перша половина ХІХ – початок ХХ століття)

У статті розкриваються передумови виникнення дошкільної освіти в Полтавській губернії в першій половині ХІХ століття. Висвітлюються деякі частини «Положення про дитячі притулки» (1839 р.): вимоги до педагогічного персоналу, оснащення приміщень притулків та території навколо, особливості здійснення навчально-виховного процесу. Визначаються типи дитячих притулків. Описано зміст роботи вихователів у дитячих притулках. Розкрито діяльність одного із перших ясел-притулків, що з'явився на теренах України у м. Полтава 1839 року. Висвітлено організацію навчально-виховного процесу Полтавського Олександрійського дитячого притулку з денним та вечірнім перебуванням. Наведені статистичні дані щодо кількості дитячих притулків Полтавської губернії на початку ХХ століття, почерпнуті з Державного архіву Полтавської області, і наявний контингент дітей. Детально описано діяльність дитячих майданчиків у Кобищанському, Острівському районах, у Павленківському парку м. Полтава, а також у м. Зіньків. Визначені особливості організації навчального процесу в різновікових групах дитячих майданчиків протягом дня. Зазначено, що дошкільна освіта в Полтавській губернії здійснювалася за системою Ф. Фребеля. Проаналізовано гру як засіб навчання і виховання маленьких дітей. Представлено різновиди ігор того часу. Розкрито діяльність Полтавського дитячого садка та дитячого клубу.

Ключові слова: дошкільна освіта, виховання, дошкільні навчальні заклади, ясла-притулки, дитячі притулки, дитячі майданчики, дитячі садочки, дитячі клуби, Полтавська губернія.

ГРИШКО Ольга Ивановна, КЛЕВАКА Леся Петровна. СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ПОЛТАВСКОЙ ГУБЕРНИИ (первая половина XIX – начало XX века)

В статье раскрываются предпосылки возникновения дошкольного образования в Полтавской губернии в первой половине XIX века. Освещаются некоторые части «Положения о детских приютах» (1839 г.): требования к педагогическому персоналу, оснащение помещений приютов и территории вокруг, особенности осуществления учебно-воспитательного процесса. Определяются типы детских приютов. Описаны содержание работы воспитателей в детских приютах. Раскрыта деятельность одного из первых яслей-приютов, появившийся на территории Украины в м. Полтава в 1839 году. Отражена организация учебно-воспитательного процесса Полтавского Александрийского детского приюта с дневным и вечерним пребыванием. Приведены статистические данные по количеству детских приютов Полтавской губернии в начале XX века и имеющийся в них контингент детей. Подробно описана деятельность детских площадок в Кобищанском, Островском районах, в Павленковском парке г. Полтава, а также в г. Зеньков. Определены особенности организации учебного процесса в разновозрастных группах детских площадок в течение дня. Отмечено, что дошкольное образование в Полтавской губернии осуществлялась по системе Ф. Фребеля. Проанализировано игру как средство обучения и воспитания маленьких детей. Представлены разновидности игр того времени. Раскрыта деятельность Полтавского детского сада и детского клуба.

Ключевые слова: дошкольное образование, воспитание, дошкольные учебные заведения, ясли-приюты, детские приюты, детские площадки, детские сады, детские клубы, Полтавская губерния.

GRISHKO Olga Ivanivna, KLEVAKA Lesya Petrivna. INCIPIENCE AND DEVELOPMENT OF PRESCHOOL EDUCATION IN POLTAVA PROVINCE (first half XIX – the beginning of the XX century)

The article reveals the preconditions for the emergence of preschool education in the Poltava province in the first half of the nineteenth century. Some sections of the «Regulations on Children's Shelters» (1839) are highlighted: requirements for pedagogical staff, equipment of shelters and the surrounding area, especially the implementation of the educational process. Types of children's shelters (the first half of the nineteenth and early twentieth centuries) are defined: for their children to stay permanently; for those children who came only for a certain time (usually a day); as well as mixed, where there were children who were constantly living in the asylum, and those who came only for a day. The content of the work of educators in children's shelters is described. The activities of one of the first nursing homes, which appeared on the territory of Ukraine in Poltava in 1839, were revealed. The organization of the educational process of the Poltava Alexandrian children's shelter with day and evening stay is highlighted. The statistics data on the number of children's shelters of the Poltava provinces at the beginning of the 20th century, collected from the State Archives of the Poltava region, and the existing contingent of children are given. The activity of children's playgrounds in Kobyschchansky, Ostrovsky districts, Pavlenko park of Poltava, in Zinkov, is described in detail. The peculiarities of the educational process organization in the children's playgrounds during the day are defined. It is noted that preschool education in the Poltava province was carried out under the F. Frebel system (first half of the nineteenth and the beginning of the twentieth century). The game is analyzed as a means of education and upbringing of preschoolers. Different types of games of that time are presented. Characterized the features of conducting educational conversations, excursions of natural content. The singing as the main means of musical upbringing of preschool children is highlighted. The activities of kindergarten and children's club are revealed. It is noted that the educators taught not only children but also their parents to properly organize games at home. In order to improve the qualifications of the educators, they conducted conversations, discussions on read articles from various fields of knowledge. Separately, we stop at social preschool education since 1917, when the department of extracurricular education and preschool education was founded in the country. The leading Ukrainian scientist of that time – Sofia Rusova – has developed the concept of a national kindergarten.

Keywords: preschool education, upbringing, preschool educational institutions, nursery-shelters, children's shelters, playgrounds, kindergartens, children's clubs, Poltava province.

ДУДКО Ярослава Вікторівна. ГЕНЕЗА ПОНЯТТЯ УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ РОБОТОЮ У ВИЩОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ УКРАЇНИ

У статті досліджено генезис поняття управління виховною роботою у вищому педагогічному навчальному закладі України (друга половина XX – початок XXI століття). Автором обґрунтовано еволюційні трансформації феномену «управління виховною роботою» в контексті дослідницьких підходів за встановленими етапами розвитку процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України у другій половині XX та на початку XXI століття: I етап (1958–1990 рр.) – етап становлення процесу управління виховною роботою у вищій школі України; II етап (1991–2013 рр.) – етап реформування процесу управління вихованням майбутніх учителів у вищих навчальних закладах України; III етап (з 2014 р. по сьогоднішня) – етап стабілізації процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України.

Ключові слова: виховання, виховна робота, вищий педагогічний навчальний заклад, генезис, процес, управління.

ДУДКО Ярослава Викторовна. ГЕНЕЗА ПОНЯТИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТОЙ В ВЫСШЕМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ УКРАИНЫ

В статье исследован генезис понятия управления воспитательной работой в высшем педагогическом учебном заведении Украины (вторая половина XX – начало XXI столетия). Автором обоснованы эволюционные трансформации феномена «управление воспитательной работой» в контексте исследовательских подходов за установленными этапами развития процесса управления воспитательной работой в высших педагогических учебных заведениях Украины во второй половине XX и в начале XXI столетия: I этап (1958–1990 гг.) – этап становления процесса управления воспитательной работой в высшей школе Украины; II этап (1991–2013 гг.) – этап реформирования процесса управления воспитанием будущих учителей в высших учебных заведениях Украины; III этап (с 2014 г. по настоящее) – этап стабилизации процесса управления воспитательной работой в высших педагогических учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: воспитание, воспитательная работа, высшее педагогическое учебное заведение, генезис, процесс, управление.

DUDKO Yaroslava Victorivna. GENESIS OF CONCEPT OF UPBRINGING WORK MANAGEMENT IN HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTION OF UKRAINE

The concept of upbringing work management in higher pedagogical educational institution of Ukraine (the second half of the 20th – beginning of the 21st century) was investigated in the article. It is established that the problem of determining the essence of the concept of upbringing work management in higher pedagogical educational institution remains open and up to date.

The evolutionary transformations of the phenomenon of «upbringing work management» in the context of research approaches according to the stages of development of upbringing work management in higher pedagogical educational institution of Ukraine (the second half of the 20th – beginning of the 21st century) were justified by the author: I stage (1958–1990) – the stage of formation of upbringing work management in high school of Ukraine; II stage (1991–2013) – the stage of reforming of management of future teacher's upbringing in higher educational institutions of Ukraine; III stage (from 2014 to present) – the stage of stabilization of upbringing work management in higher pedagogical educational institutions of Ukraine.

It was found out that at the stage of formation of upbringing work management in high school of Ukraine (1958–1990) the interpretation of the concept of «upbringing work management» as «influence» of the controlling party in relation to the controlled was a natural phenomenon. The author emphasizes that in 1991–2013 years the problem of determining the essence of the concept of «upbringing work management in higher pedagogical educational institutions» was not a priority in the field of education. At the stage of stabilization of upbringing work management in higher pedagogical educational institutions of Ukraine (from 2014 to present) the tendency to determine the phenomenon of «upbringing work management» as «interaction of subjects of management» was traced.

Research results of the genesis of concept of upbringing work management in higher pedagogical educational institution of Ukraine had made it possible to establish that from the second half of the 20th century to present time the phenomenon of «upbringing work management» had undergone a significant transformation: the gradual transition of the definition of its essence from «influence» to «interaction». The process of upbringing work management in high school of Ukraine gradually from the command-administrative, centralized, hierarchically structured acquired the features of a humanistic, autonomous, decentralized process.

Keywords: upbringing, upbringing work, higher pedagogical educational institution, genesis, process, management.

КАРИЧКОВСЬКИЙ Василь Дмитрович. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

У статті здійснено теоретичний аналіз професійної підготовки менеджерів аграрної галузі у Російській Федерації на основі огляду нормативних документів та науково-педагогічної літератури. Зокрема, розкрито спрямованість програми розвитку вищої професійної освіти на сучасному етапі, охарактеризовано специфіку та напрями політики у галузі розвитку професійних кваліфікацій на основі освітніх професійних стандартів, означено загальноросійські класифікатори освітніх спеціальностей та видів занять, зроблено акцент на вимогах до професійних компетенцій майбутніх менеджерів.

Ключові слова: Російська Федерація, аграрна галузь, вищий навчальний заклад, освітній професійний стандарт, менеджер, професійна компетенція.

КАРИЧКОВСЬКИЙ Василь Дмитрович. ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

В статье осуществлен теоретический анализ профессиональной подготовки менеджеров аграрной отрасли в Российской Федерации на основе обзора нормативных документов и научно-педагогической литературы. В частности, раскрыта направленность программы высшего профессионального образования на современном этапе, охарактеризованы специфика и направления политики в области развития профессиональных кваліфікацій на основе образовательных профессиональных стандартов, обозначены

общероссийские классификаторы образовательных специальностей и видов занятий, сделан акцент на требованиях к профессиональным компетенциям будущих менеджеров.

Ключевые слова: Российская Федерация, аграрная отрасль, высшее учебное заведение, образовательный профессиональный стандарт, менеджер, профессиональная компетенция.

KARYCHKOVSKIY Vasyl Dmytrovych. PECULIARITIES OF PROFESSIONAL TRAINING OF MANAGERS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF THE RUSSIAN FEDERATION

The current stage of modernizing higher education is characterized by important changes that have occurred on a global scale. No doubt, to some extent such transformations affected the need to revise rules of quality assurance in higher education taking into account day-to-day realities.

Professional training in management means developing core competencies that will empower the future specialists in training their needs in organization. This means a specialized credential focused on the role of the business leader and the skills needed to manage business and training performance.

Training of future managers in agrarian higher educational institutions usually means the following: development and implementation of modern training programs; updating training programs to ensure that they are current; evaluation the effectiveness of training programs; assessment of employees' needs for training etc.. The most important qualities for training and development managers are communication skills, critical-thinking skills, decision making skills, interpersonal skills, leadership skills.

At present related work experience is essential for training and development managers. Increasingly, employers are looking for workers with professional experience. The new employee orientation is the first time that employers get an impression of the quality of training at a university.

In the article on the base of a review of regulations and scientific and educational literature the study of training of future professionals in the Russian Federation are investigated. In particular, the theoretical analysis of training of managers of agricultural sector is made, the content, direction and characteristics of the program of higher education at the present stage are studied, the characteristics specificity and policies in the field of professional qualifications based on professional education standards are defined, Russian classifiers of educational specialties and types of professions are determined, the focus is made on the requirements for professional competency of future managers.

Keywords: Russian Federation, agrarian branch, higher educational institution, educational professional standard, manager, professional competence.

КИР'ЯН Тетяна Іванівна. ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ І СТРУКТУРА МЕДИЧНИХ ВНЗ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

Стаття присвячена аналізу впливу гуманітаризації медичної освіти України кінця ХХ – початку ХХІ століть на зміни у структурі вищих медичних навчальних закладів. У статті виділено основні напрями гуманітаризації, описано структурні зміни в медичних ВНЗ України, зокрема введення нових курсів гуманітарної спрямованості, створення нових кафедр, появу нових спеціальностей і факультетів.

Ключові слова: вища медична освіта України, період кінця ХХ – початку ХХІ століть, гуманітаризація, структура медичних ВНЗ, структурні зміни.

КИРЬЯН Татьяна Ивановна. ГУМАНИТАРИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ И СТРУКТУРА МЕДИЦИНСКИХ ВУЗ УКРАИНЫ КОНЦА ХХ – НАЧАЛА ХХІ ВЕКОВ

Статья посвящена анализу влияния гуманитаризации медицинского образования Украины конца ХХ – начала ХХІ века на изменения в структуре высших медицинских учебных заведений. В статье выделены основные направления гуманитаризации, описаны структурные изменения в медицинских вузах Украины, в частности, введение новых курсов гуманитарной направленности, создание новых кафедр, появление новых специальностей и факультетов.

Ключевые слова: высшее медицинское образование Украины, период конца ХХ – начала ХХІ веков, гуманитаризация, структура медицинских вузов, структурные изменения.

KYRIAN Tetiana Ivanivna. MEDICAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF UKRAINE END OF 19 – BEGINNING OF THE 21 CENTURY

The article is devoted to the analysis of the humanitarian education influence on changes in the structure of higher medical educational institutions in Ukraine in the end of the ХХ – the beginning of the ХХІ centuries. The article highlights the main directions of humanization. In particular, it is a significant enhancement of the role of worldview and socio-scientific knowledge in the training of medical professionals, especially economic and legal, the attachment to the sources of national culture, the formation of national, historical, aesthetic, general cultural consciousness, in-depth study of foreign languages, the spreading of psychological and pedagogical knowledge in medical education. The article describes the structural changes in medical universities of Ukraine, which took place under the influence of the development of humanitarian component in medical education. One of the areas of structural change was the introduction of new courses in the humanities (economic, psychological, pedagogical, and Ukrainian studies), which sometimes became the basis for the opening of new chairs. The emergence of new specialties and faculties in medical universities of Ukraine (in particular, medical psychology, medical management) is also noted.

Keywords: higher medical education of Ukraine, the period of the end of the XX - the beginning of the XXI century, humanization, the structure of medical universities, structural changes.

КЛИМЕНКО Юлія Анатоліївна ПИТАННЯ УКРАЇНІЗАЦІЇ ТА ЕСПЕРАНТИЗАЦІЇ В ІСТОРІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ (20-ті – початок 30-х років XX століття)

У статті розкрито питання українізації та есперантизації в історії вітчизняної освіти у 20-х – на початку 30-х років XX століття. Есперанто-рух – це об'єднана спільністю цілей, духовною і матеріальною культурою група (поділена за місцем розташування і за регіонами), яка спілкується міжнародною мовою есперанто.

Автором з'ясовано, що в УСРР процесів українізації стосувався і процес есперантизації. Однак не всі представники офіційних структур (також і освітянських) підтримували таку позицію про важливість та актуальність, необхідність повсюдного поширення міжнародної мови есперанто. Одним із основних аргументів такої критики – нівелювання шляхом есперантизації національних особливостей, рідної мови. Серед таких опозиціонерів був і голова Наркомосу України М. Скрипник та його секретар М. Ерстенюк.

Питання українізації та есперантизації, національного та інтернаціонального постійно обговорювали прихильники обох напрямів. Як правило, обидві сторони перебільшували значення своїх позицій, не враховуючи при цьому потенціал та можливості своїх опонентів. Однак, як показала подальша історія, питання полягало не в істині і не в правомірності українізації чи есперантизації. З часом обидва напрями, які радянська влада прагнула використати як «засоби боротьби пролетаріату», переросли в окремі рухи. А тоталітарна держава просто не могла миритися з існуванням у країні якихось рухів, партій, навіть просто – груп людей, не «охоплених» системою тотального контролю і підпорядкування.

Ключові слова: есперанто, есперанто-рух, есперанто-освіта, українізація, есперантизація.

КЛИМЕНКО Юлія Анатоліївна. ВОПРОС УКРАИНИЗАЦИИ И ЕСПЕРАНТИЗАЦИИ В ИСТОРИИ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ (20-е – начало 30-х годов XX века)

В статье раскрыты вопросы украинизации и эсперантизации в истории отечественного образования в 20-х – начале 30-х годов XX века. Эсперанто-движение – это объединенная общностью целей, духовной и материальной культурой группа (разделена по месту расположения и по регионам), которая общается международным языком эсперанто.

Автором установлено, что в УССР процессов украинизации касался и процесс эсперантизации. Однако не все представители официальных структур (также и образовательных) поддерживали такую позицию о важности и актуальности, необходимости повсеместного распространения международного языка эсперанто. Одним из основных аргументов такой критики – нивелирование путем эсперантизации национальных особенностей, родного языка.

Вопрос украинизации и эсперантизации, национального и интернационального постоянно обсуждали сторонники обоих направлений. Как правило, обе стороны преувеличивали значение своих позиций, не учитывая при этом потенциал и возможности своих оппонентов. Однако, как показала дальнейшая история, вопрос заключался не в истине и не в правомірности украинизации или эсперантизации. Со временем оба направления, которые советская власть стремилась использовать как «средства борьбы пролетариата», переросли в отдельные движения. А тоталитарное государство просто не могла мириться с существованием в стране каких-то движений, партий, даже просто – групп людей, не «охваченных» системой тотального контроля и подчинения.

Ключевые слова: эсперанто, эсперанто-движение, эсперанто-образование, украинизация, эсперантизация.

KLIMENKO Julia Anatoliivna. QUESTIONS OF UKRAINIZATION AND ESPERTANTS IN THE HISTORY OF DOMESTIC EDUCATION (20 th – early 30-ies of XX century)

The article reveals the issue of Ukrainization and Esperantization in the history of native education in the 20's – early 30's of the twentieth century. Esperanto Movement is a community grouped with common goals, spiritual and material culture (divided by location and region), which speaks in an international Esperanto language.

The author finds that in the Ukrainian SSR the processes of Ukrainization also concerned the esperantization process. However, not all representatives of official structures (as well as educational ones) maintained such a position on the importance and urgency of the need for the widespread dissemination of the international language Esperanto. One of the main arguments of such criticism is leveling through the esperantization of national peculiarities of the native language. Among such opposition was the head of the People's Commissariat of Ukraine M. Skrypnyk and his secretary M. Yerstenyuk.

The issues of Ukrainization and esprantization, national and international, were constantly discussed by the supporters of both directions. Typically, both sides exaggerated the value of their positions, not taking into account the potential and capabilities of their opponents. However, as further history showed, the question was not in the truth and not in the lawfulness of Ukrainization or esperantization. Over time, the two directions that the Soviet government sought to use as «means of struggle against the proletariat» grew into separate movements. A totalitarian state simply

could not tolerate the existence in the country of any movements, parties, even simply - groups of people not «covered» by the system of total control and subordination.

Esperanto is not just a language as an instrument of communication, which largely corresponds to its capabilities. It is a certain ideology, on the basis of which is formed the spiritual community of people who feel belonging to one community, community with its culture, social ties, and hope to get help from power structures.

Esperanto is not just a language as an instrument of communication, which largely corresponds to its capabilities. It is a certain ideology, on the basis of which is formed the spiritual community of people who feel belonging to one community, community with its culture, social ties, and hope to get help from power structures.

Keywords: Esperanto, Esperanto-movement, Esperanto-education, Ukrainization, Esperantization.

КОЗІЦЬКА Оксана Анатоліївна. СИСТЕМА ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ВПРАВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКА В ТРЕТЬОМУ КЛАСІ

Мета наукової статті полягає у спробі наукового обґрунтування методики вивчення прикметника як частини мови згідно комунікативної мети, а також особливу увагу приділено характеристиці системи лексико-стилістичних вправ, які застосовуються у процесі вивчення прикметника у 3 класі. Зосереджено увагу на тому, що необхідно збагачувати мовленнєву практику школярів, урізноманітнюючи види робіт, що виконуються на уроках.

Ключові слова: комунікативний підхід, активний словник, слово, синоніми, антоніми, переносне значення слова, учні 3-го класу, лексико-стилістичні вправи.

КОЗИЦКАЯ Оксана Анатольевна. СИСТЕМА ЛЕКСИКО-СТИЛИСТИЧЕСКИХ УПРАЖНЕНИЙ ВО ВРЕМЯ ИЗУЧЕНИЯ ИМЕНИ ПРИЛАГАТЕЛЬНОГО В ТРЕТЬЕМ КЛАССЕ

Цель научной статьи заключается в попытке научного обоснования методики изучения имени прилагательного как части речи согласно коммуникативной цели, а также особое внимание уделено характеристике системы лексико-стилистических упражнений, применяемых в процессе изучения прилагательного в 3 классе. Сосредоточено внимание на том, что необходимо обогащать речевую практику школьников, разнообразя виды работ, выполняемых на уроках.

Ключевые слова: коммуникативный подход, активный словарь, слово, синонимы, антонимы, переносное значение слова, ученики 3-го класса, лексико-стилистические упражнения.

KOZICHKA Oksana Anatoliivna. THE SYSTEM OF LEXICAL-STYLISTIC EXERCISES DURING THE STUDY OF THE ADJECTIVE IN THE 3RD GRADE

The purpose of this scientific article is in the attempt of scientific substantiation of methods of studying of an adjective as parts of language according to communicative purpose, and special attention is paid to the description of the system of lexical-stylistic exercises, which are used in the process of studying the adjective in the 3rd grade. Modern school education in Ukraine is entering a qualitatively new level, due to changes in social life. Twenty-first century confronts a new education requirements. Appears the strategy of accelerated development of education, which should ensure the development of the personality, its self-assertion and self-realization. Insists national strategy of education development in Ukraine for 2012–2021.

Primary education as an integral part of General secondary education is aimed at comprehensive development of younger students and full mastery of all components of educational activity.

The main task of the initial stage of learning the Ukrainian language, development of communicative skills, as stipulated in the State standard of primary General education. It focuses on the need to enrich the speech practice of students, the diversity of the types of work performed in the classroom. The implementation of communicative-activity approach to the study of parts of speech will contribute to the improvement of knowledge of the Ukrainian language, development of speech in the conditions: strengthening of the functional and stylistic aspects of the study of parts of speech; a combination of system-linguistic and communicative-active approaches; the implementation of the principles of novelty, differentiation, individualization and temporality; the use of a directional communication system simulation exercises.

Keywords: communicative approach, active dictionary, word, synonyms, antonyms, figurative meaning of the word, students of the 3rd class, lexical-stylistic exercises.

КРАВЧУК Оксана Володимирівна. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДО НОВАТОРСЬКИХ ПОШУКІВ УДОСКОНАЛЕННЯ УРОКУ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Після нетривалого періоду відмови від класно-урочної системи навчання у 30-х роках минулого століття в Україні відбулося остаточне повернення до неї. Визнання уроку основною формою навчально-виховного процесу в урядових документах зумовило пошуки, спрямовані на вдосконалення форм уроку, його структури, ефективності тощо. У 30–40-ві роки ХХ ст. ще не спостерігаємо виразних оригінальних інноваційних ідей, спрямованих на докорінні зміни форми, структури уроку. Значне посилення уваги до якості уроку спостерігаємо у 50-роки ХХ ст. На шпальтах педагогічної преси вміщували публікації про крадіжки досягнення шкіль та окремих учителів, звучали заклики до вивчення та впровадження кращого досвіду учителів. Названі

чинники ставали підґрунтям для новаторських пошуків і принципово нових форм удосконалення уроку у наступні десятиліття.

Ключові слова: урок, ефективність уроку, новаторство, історія педагогіки, передовий педагогічний досвід.

КРАВЧУК Оксана Владимировна. ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ К НОВАТОРСКИМ ПОИСКАМ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УРОКА В УКРАИНЕ В ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ XX в.

После кратковременного периода отказа от классно-урочной системы обучения в 30-х годах прошлого века происходит окончательное возвращение к ней. Утверждение урока в качестве основной формы учебно-воспитательного процесса стало причиной новаторских поисков усовершенствования его формы, структуры, эффективности и под. В 30-40-е годы XX в. еще не наблюдается ярких оригинальных новационных идей, направленных на коренные изменения урока. Усиленное внимание к качеству урока наблюдаем в 50-годы XX в. На страницах педагогической прессы активно печатались материалы о лучших достижениях школ и учителей, звучали призывы о внедрении лучшего педагогического опыта, что послужило стимулом для новаторских поисков совершенно новых форм усовершенствования урока в последующие десятилетия.

Ключевые слова: урок, эффективность урока, новаторство, история педагогика, передовой педагогический опыт.

KRAVCHUK Oksana Volodymyrivna. ORGANIZATIONAL-PEDAGOGICAL PRE-CONDITIONS FOR INNOVATION SEARCH OF THE WAYS TO IMPROVE A LESSON IN THE FIRST HALF OF XX CENTURY

One of the most productive trends of innovation activity in Ukrainian education was the search aimed at the improvement of a lesson form, its structure, its efficiency, etc. The aim of the paper is to monitor organizational-pedagogical pre-conditions of the innovation search towards the improvement of teaching methods in the history of Ukrainian education in the first half of XX century. The history of innovation search of a lesson improvement in the previous century goes back to the time of its refusal. The idea to replace a class-lesson system with other organizational forms of teaching was advocated in different countries, including Ukraine, at the end of XIX–XX centuries. The striving to reject a class-lesson system was not supported, but it encouraged the search of its improvement. After a short refusal period from a class-lesson teaching system, an eventual return to this system occurred in Ukraine in the 30ties of the previous century. During further decades up to present days, the search of the ways how to improve a lesson has been of significance. In the 30–40 years of XX century, bright original innovation ideas towards radical changes of a lesson form and structure were not observed. Based on the analysis of various sources of that time we can state that the focus was mostly on the lesson efficiency, the improvement of its teaching method, the use of visual aids and the enhancement of pupils' mental activity. The materials of pedagogical periodicals confirm the understanding of a lesson's significance for pupils to get profound knowledge and to make a complete success. A considerable increase of the attention to the quality of a lesson was observed in the 50ties of XX century. Pedagogical press contained publications about serious achievements of schools and some teachers; educators were very much encouraged to study and introduce advanced teachers' experience. The mentioned factors became the foundation for innovation search and absolutely new improvement forms of a lesson in the following decades.

Keywords: lesson, efficiency of a lesson, innovation, history of pedagogics, advanced pedagogical experience.

МОЙСЕЄНКО Раїса Миколаївна. АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАСОБАМИ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

У статті порушується проблема активізації пізнавальної діяльності майбутніх фахівців під час навчання у вищій школі. Зазначено, що активізація пізнавальної діяльності студентів в умовах університетської освіти може розглядатися як діяльність суб'єкта, як характер його ставлення до процесу пізнання. Розглянуто співвідношення понять «діяльність», «активність», «пізнавальна діяльність», «активізація пізнавальної діяльності»; проаналізовано різні підходи щодо класифікації активних методів навчання у вищій школі.

Обґрунтовано, що формування комплексу професійних вмінь, які необхідні у подальшій самостійній роботі, та якостей особистості, як важливої складової професіоналізму випускника вищого навчального закладу, потребує переходу від традиційного навчання до поєднання різноманітних технологій, форм, методів навчання, серед яких важливого значення набувають активні (в їх складі – інтерактивні) методи навчання.

Ключові слова: діяльність, активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів, активні (інтерактивні) методи навчання, класифікація активних (інтерактивних) методів навчання, неімітаційні та імітаційні методи навчання.

МОЙСЕЄНКО Раїса Николаевна. АКТИВИЗАЦИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СРЕДСТВАМИ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ В УСЛОВИЯХ УНИВЕРСИТЕТСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье поднимается проблема активизации познавательной деятельности будущих специалистов в процессе обучения в высшей школе. Отмечено, что активизация познавательной деятельности студентов в условиях университетского образования может рассматриваться как деятельность субъекта, как характер

его отношения к процессу познания. Рассмотрено соотношение понятий «деятельность», «активность», «познавательная деятельность», «активизация познавательной деятельности»; проанализированы различные подходы к классификации активных методов обучения в высшей школе.

Обосновано, что формирование комплекса профессиональных умений, которые необходимы в дальнейшей самостоятельной деятельности, и качеств личности, как важнейшей составляющей профессионализма выпускника высшего учебного заведения, требует перехода от традиционного обучения к соединению разнообразных технологий, форм, методов обучения, среди которых определенное значение имеют активные (в их числе – интерактивные) методы обучения.

Ключевые слова: деятельность, активизация учебно-познавательной деятельности студентов, активные (интерактивные) методы обучения, классификация активных методов обучения, немиметационные и имитационные методы обучения.

MOISEIENKO Raisa Mykolaïivna. ACTIVATION OF THE COGNITIVE WORK OF FUTURE SPECIALISTS USING THE FACILITIES OF ACTIVE TRAINING METHODS IN THE TERMS OF UNIVERSITY EDUCATION

The article touches upon the problem of activation of the cognitive work of future specialists during high school training. The preparation of the future specialist as a creative personality is as essential part of a graduate training as well as the formation of professional knowledge, skills, abilities and culture. It is represented as a purposeful process of influence upon the student's personality during all the years of training aimed at student's mastering of the methods of creative activity. It is noted that the activation of the cognitive work of students in the terms of university education can be regarded as the activity of a person and his attitude towards the cognitive process. We have considered the interrelation of the notions «activity», «action», «cognitive activity», «activation of cognitive activity» as well as analyzed different approaches to the classification of active methods of high school teaching. It has been proved that the formation of the complex of professional skills, which are necessary for the following self-work, as well as of the personal qualities is an integral part of the high school graduate's professionalism and demands the transition from traditional education towards the integration of various technologies, forms, methods of teaching among which the most important meaning belongs to the active (including interactive) ones. Therefore, we focused on the implication of active (including interactive) methods of teaching, namely: non-imitational (problem and competitive) and imitational (analysis of critical situations, method of incident, imitational exercises), methods of collective imitation of future professional activity (business, role-play and games), brainstorming and Case Studies aimed at activation of educational and cognitive activity, which is a significant factor of formation of the future specialist's personality; development of conscientiousness, independence and creativity of actions; consolidation of the students' skills in mobilizing, actualizing of knowledge and ways of acting, in making conclusions from the studied facts; focusing on the perception of new information. We have distinguished the ways of further research of the problem taking into consideration the modern educational trends.

Keywords: activity, activation of educational and cognitive work of students, active (interactive) teaching methods, classification of active (interactive) teaching methods, nonimitational and imitational teaching methods.

МОКЛЯК Володимир Миколайович. УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ СТАТУТ 1863 р.: КОМПРОМІС МІЖ ПРОФЕСОРСЬКОЮ КОРПОРАЦІЄЮ ТА ВЛАДОЮ ЧИ УПРОВАДЖЕННЯ РЕАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ

Розглянуто основні положення статуту 1863 р. Проаналізовано повноваження ректора, ради університету, факультетських зборів, правління, попечителя. Доведено, що статут 1863 був упровадженням реальної автономії, і в гарному розумінні компромісом між професорською корпорацією та владою.

Ключові слова: університетський статут, автономія, академічні свободи, ректор, рада університету, правління, факультетські збори, попечитель.

МОКЛЯК Владимир Николаевич. УНИВЕРСИТЕТСКИЙ УСТАВ 1863 г.: КОМПРОМИСС МЕЖДУ ПРОФЕССОРСКОЙ КОРПОРАЦИЕЙ И ВЛАСТЬЮ ИЛИ ВНЕДРЕНИЕ РЕАЛЬНОЙ АВТОНОМИИ

Рассмотрены основные положения устава 1863 г. Проанализированы полномочия ректора, совета университета, факультетского собрания, правления, попечителя. Доказано, что устав 1863 был внедрением реальной автономии, и в хорошем понимании компромиссом между профессорской корпорацией и властью.

Ключевые слова: университетский устав, автономия, академические свободы, ректор, совет университета, правление, факультетское собрание, попечитель.

MOKLIAK Volodymyr Mykolaïovych. UNIVERSITY STATUTE OF 1863: COMPROMISE BETWEEN PROFESSOR CORPORATION AND AUTHORITY OR IMPLEMENTATION OF REAL AUTONOMY

One of the modern universities key problems is the introduction of the principles of autonomy and academic freedom into the practice of their activities, in conjunction with the responsibility of the student, society and the state.

Researchers distinguish external and internal reasons for reform in the high school of the 1960's. The internal one: increasing the number of students: by allowing them to study for an unlimited number; students who were exempted from tuition fees and so-called "third-party students" who themselves paid for classes. External factors were the reforms of the time of Alexander II and the public discussion of the main provisions of the reforms.

The statute of 1863 was a unique phenomenon in domestic culture, because the positive thing that was in it, turned out to be a step forward in higher education. Legal and financial support for higher education institutions strengthened their position. The statute was distributed to Moscow, St. Petersburg, Kazan, Kharkiv and Kyiv Universities.

The central idea of the new statute was the «autonomy of the professorial corporation». The council became the main body of university self-government and had the right to elect a rector, vice-rector of deans and professors, to divide the faculties into departments, to create and liquidate chairs, to send for studying abroad. There were three categories of cases: 1) decisions of which were taken by the council on their own; 2) the decisions were approved by the trustee; 3) the decisions were approved by the minister. Council supervised the board.

The activities of the university court were restored. Cases, which could be considered by the court, concerned only students: 1) students' order violation at the university which was approved by the rules; 2) a collision between students on the one hand and university lecturers and officials on the other.

The Statute of 1863 differs substantially from the previous statutes. The autonomy and collegiality of the universities has been preserved, albeit with some issues under the control of the trustee and the minister of education. The statute became a real autonomy, and in good sense, a compromise between the professorial corporation and the authorities.

Key words: university statute, autonomy, academic freedoms, rector, council of the university, board, faculty meetings, trustee.

НИКОЛАЕСКУ Інна Олександрівна. ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАЧА СИСТЕМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ЕТАП ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ

У статті репрезентовано методологічні засади дослідження професійно-педагогічної самореалізації викладача системи післядипломної освіти. Методологія професійно-педагогічної самореалізації викладача системи післядипломної педагогічної освіти представлена системним, синергетичним, компетентнісним, культурологічним, інформаційним, акмеологічним, діяльнісним підходами.

Ключові слова: професійно-педагогічна самореалізація, системний, синергетичний, компетентнісний, культурологічний, інформаційний, акмеологічний, діяльнісний підходи.

НИКОЛАЕСКУ Інна Александровна. ПРОФЕСИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ СИСТЕМЫ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ ЭТАП ОПЫТНО-ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ РАБОТЫ

В статье представлены методологические основы исследования профессионально-педагогической самореализации преподавателя системы последипломного образования. Методология профессионально-педагогической самореализации преподавателя системы последипломного педагогического образования представлена системным, синергетическим, компетентностным, культурологическим, информационным, акмеологическим, деятельностным подходами

Ключевые слова: профессионально-педагогическая самореализация, системный, синергетический, компетентностный, культурологический, информационный, акмеологический, деятельностный подходы.

NIKOLAESKU Inna Aleksandrovna. PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL SELF-REALIZATION OF THE PEDAGOGICAL EDUCATION SYSTEM'S TEACHER: CONCEPTUAL STAGE OF EXPERIMENTAL WORK

Article presents the results of the analysis of modern theories of the self-actualization of the lecturer. The article presents the methodological foundations for the study of the professional-pedagogical self-realization of the teacher of the postgraduate education system. Conceptual and principles of the study are based on the substantiation of the provisions on the professional and pedagogical self-realization of the system instructor after graduate education at the methodological, theoretical and practical levels. The methodological level reflects the interaction of scientific approaches to studying the problem. The theoretical level allows us to determine the system of source theories, ideas, concepts that underlie the understanding of the essence of vocational and pedagogical self-realization, scientific description of the investigated facts, their analysis, synthesis and synthesis, and also to substantiate the model professionally-pedagogical self-realization of the teacher of postgraduate pedagogical education system. The practical level involves the development and experimental testing of the model, the introduction of effective forms, methods, tools, which are aimed at the result of the phenomena we are investigating. The methodology of professional-pedagogical self-realization of the teacher of postgraduate pedagogical education system is represented by systemic, synergetic, competence, cultural, information, acmeological, activity approaches.

Keywords: professional-pedagogical self-realization, systemic, synergetic, competent, culturological, informational, acmeological, activity-based approaches.

ПРИЙМАК Сергій Георгійович. СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ СТУДЕНТІВ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ В ГРУПІ СПОРТИВНО-ПЕДАГОГІЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ З БОКСУ

Метою дослідження було визначення спеціальної фізичної працездатності студентів-боксерів чоловічої статі при виконанні дозованих фізичних навантажень різної потужності. Рівень спеціальної працездатності визначався при виконанні навантажень, які відображають анаеробний алактатний, анаеробний лактатний та аеробний механізми ресинтезу АТФ. Результати проведених досліджень вказують на те, що об'єм, інтенсивність виконаної роботи залежить від вагової категорії, яка обумовлює стиль ведення двобою. Для «легковаговиків» притаманним є атакуючий характер дії при, відносно, недосконалому захисті від ударів. «Важковаговики» ж активні атакуючі дії проводять не так часто, реалізуючи потенціал удару при активному

захисті. Перспективними є дослідження, спрямовані на визначення функціонального стану систем організму студентів-боксерів чоловічої статі в залежності від темпераментальних особливостей особистості.

Ключові слова: освітній процес, студенти, спеціальна фізична працездатність, хронодинамометр «Спудерг», бокс.

ПРИЙМАК Сергей Георгиевич. СПЕЦИАЛЬНАЯ ФИЗИЧЕСКАЯ РАБОТОСПОСОБНОСТЬ СТУДЕНТОВ, ЗАНИМАЮЩИХСЯ В ГРУППЕ СПОРТИВНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПО БОКСУ

Целью исследования было определение специальной физической работоспособности студентов-боксеров мужского пола при выполнении дозированных физических нагрузок различной мощности. Уровень специальной работоспособности определялся при выполнении нагрузок, которые отражают анаэробный алактатный, анаэробный лактатный и аэробный механизмы ресинтеза АТФ. Результаты проведенных исследований указывают на то, что объем, интенсивность выполненной работы зависит от весовой категории, обуславливая стиль ведения поединка. Для «легковесов» присущ атакующий характер действий при, относительно, несовершенной защите от ударов. «Тяжеловесы» же активные атакующие действия проводят не так часто, реализуя потенциал удара при активной защите. Перспективными являются исследования, направленные на определение функционального состояния систем организма студентов-боксеров мужского пола в зависимости от темпераментальных особенностей личности.

Ключевые слова: образовательный процесс, студенты, специальная физическая работоспособность, хронодинамометр «Спудерг», бокс.

PRIJMAK Sergiy Georgijovich. SPECIAL PHYSICAL WORKING CAPACITY OF STUDENTS ENGAGED IN THE GROUP OF SPORTS AND PEDAGOGICAL IMPROVEMENT IN BOXING

The professional readiness of the future physical education specialist is ensured by the appropriate qualities, combining the mastery of an appropriate system of knowledge, skills, needs, motivations and abilities. Taking this into account, sports and pedagogical activity is considered as an integrating direction for the preparation of the future teacher of physical culture. The purpose of the study was to determine the special physical performance of male boxers in performing dose-related physical loads of varying power. The level of special working capacity was determined when carrying out loads that reflect the anaerobic alactate, anaerobic lactate and aerobic mechanisms of ATP resynthesis, the essence of which consisted in carrying out blows on the pear of the specialized shock ergometer «Spuderg» in the appropriate mode of operation. The results of the conducted studies indicate that the volume, the intensity of the work performed depends on the weight category, and determines the style of conducting the duel. For «lightweights» inherent attacking nature of the actions with respect to, imperfect protection against attacks. «Heavyweights» are the same active attacking actions are not so often, realizing the impact potential with active protection. Obviously, this regularity can be determined by the dominant style of combat that is characteristic of «heavyweights» and / or genetically conditioned factors, in particular, temperamental features. This premise may indicate a systematic professional selection, which allows differentiating the boxers of different weight categories in accordance with the properties of the nervous system. This assumption is confirmed by the possibility of «heavyweights» to implement a series of strokes with a significant frequency and force in the shortest possible time, which indicates a relatively high ability to generate excitation in the cerebral cortex that determines the temperament. This, in turn, determines the genetic component of the willingness to implement activities by boxing students. Promising are studies aimed at determining the functional state of the body systems of female boxers, depending on the characteristics of temperament.

Keywords: educational process, students, physical working capacity, chronodinamometer «Spuderg», boxing.

СИВАК Елена Борисівна. НАБУТТЯ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ В ХОДІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «АНГЛІЙСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ: БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК»

На початку XXI століття іноземна мова стала важливим інструментом міжнародного спілкування, і настав час, коли українське суспільство відчуває гостру необхідність у фахівцях різних сфер, які б використовували іноземну мову для вирішення професійних та особистих проблем.

У статті окреслено особливості набуття навичок говоріння в ході вивчення курсу «Англійська мова за професійним спрямуванням: бухгалтерський облік». Автором у роботі запропоновано найбільш ефективні види розмовних завдань для набуття майбутніми бухгалтерами мовних навичок.

Ключові слова: мовні навички, навички говоріння, англійська мова за професійним спрямуванням, бухгалтер, бухгалтерський облік.

СИВАК Елена Борисовна. ПРИОБРЕТЕНИЕ НАВЫКОВ ГОВОРЕНИЯ В ХОДЕ ИЗУЧЕНИЯ КУРСА «АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК ПО ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ НАПРАВЛЕНИЮ: БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ»

В начале XXI века иностранный язык стал важным инструментом международного общения, и настало время, когда украинское общество испытывает острую необходимость в специалистах разных сфер, которые использовали бы иностранный язык для решения профессиональных и личных проблем,

В статье раскрыты особенности приобретения навыков говорения в ходе изучения курса «Английский язык по профессиональному направлению: бухгалтерский учет». Автором в работе предложено наиболее эффективные виды разговорных заданий для приобретения будущими бухгалтерами языковых навыков.

Ключевые слова: языковые навыки, навыки говорения, английский язык по профессиональному направлению, бухгалтер, бухгалтерский учет.

SYVAK Olena Borysivna. SPEAKING SKILLS ACQUISITION IN «ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES: ACCOUNTING» COURSE

At the beginning of the XXI century a foreign language became an important tool of international communication and the time has come, when Ukrainian society feels a sharp necessity in the specialists of different spheres, which would use a foreign language for solving the professional and personal problems.

While Accounting is traditionally a practical activity with an emphasis on doing rather than talking about what needs to be done, still, one cannot overemphasize the importance of speaking skills in Accounting activities. It is precisely the implied accuracy and the high degree of practical applicability specific of Accounting which make speaking skills so important in this field. The importance of practising speaking skills in an ESP class also finds its motivation in a perceived sense of reluctance to speaking in public, explained both by the lack of sufficient practice in the current expression of the academic curriculum and by the students' preference of more practical exercises. Moreover, when the language is not the native one, but English, the situation becomes even more complicated due to the difficulties related to linguistic acquisition. However, the specifics of a future Accounting career inevitably imply consistent and complex use of speaking skills, including speaking in a foreign language.

The paper focuses on one of the language skills which are traditionally approached in the didactic process of foreign language teaching, namely speaking skills. The context for language acquisition via speaking skills is a Accounting English class, in an attempt to highlight the particularities of the language teaching process from the perspective of ESP methodology. The paper suggests possible activities practising speaking skills in a Accounting ESP class.

Fluency in a foreign language is necessary for the employee not only for communication. It is a criterion of professionalism, since the ability to share scientific experience with students or colleagues from other countries depends on the level of foreign language proficiency, to increase competitiveness both on the international and on world markets. In such conditions, the goals and objectives of learning a foreign language are closer to the goals and objectives of professional training and the formation of a future accountant.

Keywords: language skills, speaking skills, English for Specific Purposes (ESP), an accountant, accounting.

ЧИЧУК Антоніна Петрівна. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ДЕТЕРМІНОВАНІСТЬ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВИТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Проведено аналіз наукових літературних джерел з метою дослідження проблеми підготовки освітнянських кадрів, в тому числі і початкової школи, та їх вплив на економіку Великої Британії в період соціально-економічного розвитку країни. Підготовка та вдосконалення педагогічної майстерності вчителів розглядається у Великій Британії як фактор соціально-економічного й культурно-освітнього розвитку країни. Зокрема, підготовка й підвищення кваліфікації вчителів, у тому числі і початкової школи, детермінується рівнем розвитку економіки країн.

Ключові слова: проблеми підготовки вчителів, початкова школа, економіка Великої Британії, фактор соціально-економічного й культурно-освітнього розвитку країни.

ЧИЧУК Антонина Петровна. СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДЕТЕРМИНИРОВАННОСТЬ РАЗВИТИЯ ВЫСШЕГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ВЕЛИКОБРИТАНИИ

Проведен анализ научных литературных источников с целью исследования проблемы подготовки образовательных кадров, в том числе и начальной школы и их влияние на экономику Великобритании в период социально-экономического развития страны. Подготовка и совершенствование педагогического мастерства учителей рассматривается в Великобритании как фактор социально-экономического и культурно-образовательного развития страны. В частности, подготовка и повышение квалификации учителей, в том числе и начальной школы, детерминируется уровнем развития экономики стран.

Ключевые слова: проблемы подготовки учителей, начальная школа, экономика Великобритании, фактор социально-экономического и культурно-образовательного развития страны.

CHYCHUK Antonina Petrivna. SOCIAL-ECONOMIC DETERMINATION OF DEVELOPMENT OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION IN GREAT BRITAIN

The analysis of scientific literature to study the problems of pedagogical workers, including primary school, and their impact on the economy in Great Britain during the social-economic development.

Trends of scientific and technological progress and the development of a market economy caused a system of education that is most extensively developed in the recovery period (1950–1970). In 70–80 years there is a trend of transition from elite education to mass.

There is a need for teachers, including primary school, which will teach children equal democratic society. In this period is going the expansion of university and non-university education. College of Education received the status

of higher education. College of Education received the status of higher education. In the 80 years is observed the tendency of transition to a democratic model of governance. Economic crisis and growing unemployment led 60–80 years of cuts in public spending on education and focus on the search for other sources of funding.

In the 70–90 years of leading the direction of government policies in education is an economic imperative. In the twentieth century the state directs the education system, which is the key to information and knowledge that dominate the economy, to solve the social-economic development.

Preparation and training of teachers, including elementary school is determined by the level of economic development.

Keywords: problems of teacher training, primary school, the British economy, the factor of social-economic and cultural and educational development.

БАГЛАЙ Оксана Ігорівна. КУЛЬТУРОЗНАВЧИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ

У статті автор висвітлює важливість та ефективність застосування культурознавчого підходу до навчання іноземних мов у професійній підготовці майбутнього фахівця сфери гостинності. Зазначено, що туристичний ринок праці потребує конкурентоздатних спеціалістів з високим рівнем володіння іноземними мовами. Виокремлені основні завданнями вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» із врахуванням культурознавчого аспекту наповнення тематичного плану цієї дисципліни.

Ключові слова: іноземна мова за професійним спрямування, професійна підготовка, фахівець сфери гостинності, культурознавчий підхід, комунікативна компетентність, мотивація, міжкультурна комунікація, іноземний турист.

БАГЛАЙ Оксана Игоревна. КУЛЬТУРОВЕДЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОБУЧЕНИЮ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА СФЕРЫ ГОСТЕПРИИМСТВА

В статье автор освещает важность и эффективность культуроведческого подхода к обучению иностранным языкам в профессиональной подготовке будущего специалиста сферы гостеприимства. Отмечено, что туристический рынок труда требует конкурентоспособных специалистов с высоким уровнем владения иностранными языками. Выделены основные задачи изучения дисциплины «Иностранный язык по профессиональному направлению» с учетом культуроведческого аспекта наполнения тематического плана этой дисциплины.

Ключевые слова: иностранный язык по профессиональному направлению, профессиональная подготовка, специалист сферы гостеприимства, культуроведческий подход, коммуникативная компетентность, мотивация, межкультурная коммуникация, иностранный турист.

BAGLAI Oksana Igorivna. CULTURALLY-ORIENTED APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN PROFESSIONAL TRAINING OF A FUTURE HOSPITALITY INDUSTRY EXPERT

It is important to stress that professional training of competitive experts in hospitality industry actualizes the problem of efficient foreign language teaching process organization in order to train future experts ready to conduct intercultural communicative interaction with other cultures at professional level. Communication processes between the observed intensification and deepening of cooperation, mutual interpenetration and mutual enrichment of cultures is singled out. The issue of foreign language communicative competence formation of a future hospitality industry expert is to be researched profoundly. The article highlights the importance and efficiency of culturally-oriented approach to foreign languages teaching in future hospitality industry expert professional training. It is noted that the tourism labor market requires competitive professionals with a good command of foreign languages. The main objectives of the study of a discipline «Foreign language for professional purposes» are singled out and cultural aspects of its thematic plan content are taken into consideration. The author stresses that at the present stage of tourism industry development a true command of foreign languages by a young professional who has just graduated from a higher educational establishment of non-philological profile is often insufficient for proper intercultural communication with the tourism services consumers. The result of foreign language learning should be the capability to conduct intercultural communication, which promotes the formation of a interculturally-oriented personality, who is freely oriented in different cultures. By intercultural communication we mean the exchange of information between individuals with significant differences in perception and behavior. Professional needs of students to become highly skilled with a high level of foreign language communicative learning are highlighted. The mastery of foreign languages ensures a reserve for moving up the career ladder in a professional activity. The deeper and more diverse the knowledge of a foreign culture is the more successful is your work as a specialist in hospitality industry. It is noted that successful professional activities in international tourism sector require foreign languages for a traditional online search for professional information, its analysis and processing, correspondence and phone negotiations, latest technologies access and so on.

Keywords: foreign language for professional purposes, professional training, expert in hospitality industry, culturally-oriented approach, motivation, communicative competence, intercultural communication, foreign tourist.

КОВАЛЕНКО Оксана Павлівна. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АВІАФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

В статті обґрунтовано етапи та основні складові організаційно-педагогічної моделі формування професійної компетентності майбутніх авіафахівців у процесі вивчення природничих дисциплін. Детально охарактеризовані структурні компоненти, критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх авіафахівців у процесі вивчення природничих дисциплін. Уточнене поняття «організаційно-педагогічна модель формування професійної компетентності майбутніх фахівців авіаційної галузі у процесі вивчення природничих дисциплін».

Ключові слова: організаційно-педагогічна модель, професійна компетентність, майбутні авіафахівці, природничі дисципліни, педагогічні умови, авіаційні ВНЗ.

КОВАЛЕНКО Оксана Павлівна. ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ АВИАСПЕЦИАЛИСТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ЕСТЕСТВЕННЫХ ДИСЦИПЛИН

В статье обоснованы этапы и основные составляющие организационно-педагогической модели формирования профессиональной компетентности будущих авиаспециалистов в процессе изучения естественных дисциплин. Детально охарактеризованы структурные компоненты, критерии, показатели и уровни сформированности профессиональной компетентности будущих авиаспециалистов в процессе изучения естественных дисциплин. Уточнено понятие «организационно-педагогическая модель формирования профессиональной компетентности будущих специалистов авиационной отрасли в процессе изучения естественных дисциплин».

Ключевые слова: организационно-педагогическая модель, профессиональная компетентность, будущие авиаспециалисты, естественные дисциплины, педагогические условия, авиационные ВУЗы.

KOVALENKO Oksana Pavlovna. ORGANIZATIONAL-PEDAGOGICAL MODEL OF FUTURE AVIATION SPECIALISTS' PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION IN THE PROCESS OF NATURAL SCIENCES STUDYING

The organizational-pedagogical model of future aviation specialists' professional competence formation in the process of natural sciences studying is substantiated in the article. Its content is subject to the strategic idea, namely the labor market order for professionally competent aviation specialists who have good knowledge of natural sciences in accordance with the scientific and technological progress of world practice. The concept of 'organizational-pedagogical model of future aviation specialists' professional competence formation in the process of natural sciences studying' is specified.

Organizational-pedagogical model consists of four interrelated stages: organizational (purpose, tasks and principles of professional competence formation), content (components and criteria of professional competence), procedural (pedagogical conditions, forms and methods of work) and evaluative-productive (indicators and level of formation of professional competence, result).

The organizational-pedagogical model consists of four interrelated stages: organizational (purpose, tasks and principles of professional competence formation), content (components and criteria of professional competence), procedural (pedagogical conditions, forms and methods of work) and evaluative-productive (indicators and level of professional competence formation, and result).

The structural components, criteria, indicators and levels of professional future aviation specialists' competence in the course of natural sciences studying are specified. The structural components of the given competence include cognitive, reflexive-activity, communicative and personal ones. The intellectual, practical-orientative, behavioral, and individual criteria are determined. The described criteria and indicators made it possible to diagnose the low, average and high levels of professional future aviation specialists' competence in the course of natural sciences studying.

The conceptual core of the organizational-pedagogical model is the pedagogical conditions for future aviation specialists' professional competence formation in the process of natural sciences studying, namely: simulating cadets' studying and practical activity with the help of aviation events analysis method; improving the structure of extra-curricular activities as a component of cadets' self-education through the introduction of the cutting edge information technologies; the optimization of cadets' research activities through the use of practical skills in the context-based format of the course paper.

Keywords: organizational-pedagogical model, professional competence, future aviation specialists, natural sciences, pedagogical conditions, aviation higher education establishments.

ПЕНОВ Вадим Васильович. РОЗВИТОК ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ (кінець XIX – перша половина XX століття)

В статті здійснено історико-педагогічний аналіз проблеми розвитку валеологічної освіти на південноукраїнських землях кінця XIX – першої половини XX століття: з'ясовано характерні особливості розвитку змісту валеологічної освіти та виділено періоди її розвитку в південноукраїнському регіоні. І період – кінець XIX століття – 1917 р. (визначалися форми та шляхи валеологічної освіти в навчально-виховному

процесі школи; валеологічна освіта посідала провідне місце в діяльності громадських об'єднань); II період – 1918 – 1941 рр. (велика увага приділялась оздоровленню населення, протиалкогольній, протинікотиновій пропаганді, створенню підручників і посібників, які пропагували здоровий спосіб життя); виокремлено форми, методи, засоби валеологічної освіти.

Ключові слова: Південь України, валеологічна освіта, громадсько-освітні, культурно-освітні організації та товариства, зміст, форми, методи, засоби валеологічної освіти.

ПЕНОВ Вадим Васильевич. РАЗВИТИЕ ВАЛЕОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ЮГЕ УКРАИНЫ (конец XIX – первая половина XX века)

В статье осуществлен историко-педагогический анализ проблемы развития валеологического образования на южноукраинских землях конца XIX – первой половины XX века: выделены характерные особенности развития содержания валеологического образования, периоды его развития в южноукраинском регионе. I период – конец XIX века – 1917 г. (определялись основные формы и пути валеологического образования в учебно-воспитательном процессе школы; валеологическое образование занимало ведущее место в деятельности общественных организаций); II период – 1918–1941 гг. (большое внимание уделяется оздоровлению населения. противоалкогольной, противоникотиновой пропаганде, созданию книг и пособий для пропаганды здорового способа жизни); выделены формы, методы, средства валеологического образования.

Ключевые слова: Юг Украины, валеологическое образование, общественно-образовательные, культурно-просветительные организации и общества, содержание, формы, методы, средства валеологического образования.

PIENOV Vadym Vasylovych. THE DEVELOPMENT OF VALEOLOGICAL EDUCATION IN THE SOUTH OF UKRAINE (late XIX – early XX century)

The thesis presents a historical and pedagogical analysis of the development of valeological education in the South of Ukraine in the late XIX – early XX centuries: the historiography of the problem of the research was analysed; the conditions, which contributed to the development of valeological education in the South of Ukraine were determined (political, social, economic, cultural and educational); the characteristics of the content of valeological education were revealed and the periods of its development in the South region were determined: the first period – late XIX century – 1917 (the valeological elements of the content of valeological education were being defined, its forms and ways in the educational process of school were being determined, the valeological education occupied a leading place in the activity of the associations); the second period – 1918–1941 (great attention was paid to improvement of the population, to the investigation of the problems of physicality, to propaganda against smoking and drinking, to creation of textbooks, which promoted a healthy lifestyle), the forms, the methods and the means of valeological education were singled out.

In the investigation the perspectives of application of creative ideas of valeological education in the South of Ukraine during late XIX – early XX century under the conditions of development of the national education system in Ukraine were scientifically grounded.

Key words: The South of Ukraine, the valeological education, social, educational, and educational organizations and communities, content, forms, methods and means of valeological education.

ПОДИК Іванна Іванівна. СТУДЕНТИ Z: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В статті описуються особливості сучасних студентів з точки зору Теорії поколінь. Такий підхід дозволить краще зрозуміти потреби сучасного студентства, мінімізувати ціннісні протиріччя між викладачами та студентами, оптимізувати навчальний процес.

Ключові слова: теорія поколінь, цінності покоління Z, освітні системи, перспективи освіти.

ПОДИК Иванны Ивановна. СТУДЕНТЫ Z: ОСОБЕННОСТИ И ПЕРСПЕКТИВЫ

В статье описываются особенности современных студентов с точки зрения Теории поколений. Такой подход позволит лучше понять потребности современного студенчества, минимизировать ценностные противоречия между преподавателями и студентами, оптимизировать учебный процесс.

Ключевые слова: теория поколений; ценности поколения Z, образовательные системы, перспективы образования.

PODIK Ivanna Ivanivna. STUDENTS Z: SPECIFICS AND PROSPECTS

In this article the features of modern students are described from the point of view of Generations Theory. It is found that teaching process of XXI century is characterized not only by the implementation of new methods of teaching but also by the new requirements from students. The modern youth has a series of positive and negative characteristics in comparison with previous generations. Positive student's features Z include multitasking, responsibility, curiosity, willing to work and the ability to accumulate a big amount of knowledge. At the same time the negative traits include the deterioration of both attention and memory, «clipped» thinking, disrespect, impatience, egocentrism, social autisation. These features influence the organization of studying process and cause the necessity of developing new methods and teaching methodology in universities. Pedagogues, in particular, must have a high tempo of knowledge renovation, freely operate with informational resources and teaching technologies, taking into account the physiological and psychological features of modern students. This will allow the successful performance of the

pedagogical influence for resolving of educational tasks, starting with mastering the classical knowledge, basic truths, human values, the transition to a student's orientation on the ability to navigate in their chosen profession and determine its actual problems. The interaction of teachers and students that is built considering the psychological characteristics of generations will allow us to understand the necessities of the modern students better, minimize the value contradictions between teachers and students and optimize the teaching process.

Keywords: *theory of generations, values of generation Z, education system, education prospects.*

СОБОЛЬ Наталія Віталіївна. ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті представлено досвід автора у розробці методичного матеріалу для формування художньо-творчої толерантності майбутніх учителів музичного мистецтва. Зокрема, підкреслюється важлива роль використання дидактичних ігор у процесі формування окресленого феномену. Наведено опис десяти дидактичних ігор, серед яких «Озвучування картин», «Візуалізація музики», «Етюд (Зіграй музику рухами)», «Захист і обвинувачення», «Музика в словах», «Музична подорож», «Мій музичний інструмент», «Ерудит», «Три слова», «Критичне есе».

Ключові слова: *художньо-творча толерантність, дидактична гра, креативність, майбутній вчитель музичного мистецтва.*

СОБОЛЬ Наталья Витальевна. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИДАКТИЧЕСКИХ ИГР В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКОЙ ТОЛЕРАНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА

В статье представлен опыт автора в разработке методического материала для формирования художественно-творческой толерантности будущих учителей музыкального искусства. В частности, подчеркивается важная роль использования дидактических игр в процессе формирования названного феномена. Описано десять дидактических игр, среди которых «Озвучивание картин», «Визуализация музыки», «Этюд (Сыграй музыку движениями)», «Защита и обвинение», «Музыка в словах», «Музыкальное путешествие», «Мой музыкальный инструмент», «Эрудит», «Три слова», «Критическое эссе».

Ключевые слова: *художественно-творческая толерантность, дидактическая игра, креативность, будущий учитель музыкального искусства.*

SOBOL Natalia Vitaliivna. USAGE OF DIDACTIC GAMES DURING THE PROCESS OF FUTURE MUSIC TEACHERS' ARTISTIC TOLERANCE FORMATION

In consideration of the rapid globalization processes in the world, the future music teacher, who will work with the new generation of children and young people, ought to be flexible in the creative way and tolerant. We mean the tolerance in communication among people, or in daily teaching activities as well as in the artistic context. This is especially important for the interpretation and perception of works of modern art, its comparison with classical works, during the formation of skills of critical thinking and individual aesthetic taste of a person. Therefore, we define the artistic tolerance of future music teachers as their important personal and professional quality. It means that the person with artistic tolerance is interested in the awareness with various artistic phenomena (e.g., music pieces, fine arts, applied arts, cinema and theater, literature, etc.); he would like to open the new knowledge and analyzing experience about the works of art; to find out the new authors and their fans. This person shows respect and unprejudice to aesthetic flavors of other people. Through the well-grounded critique, artistic tolerated person can compare the artistic phenomena on the basics of his own experience and knowledge.

In the current paper, we develop ten didactic games that consists of artistic problem-based methods for achieving the artistic and musicological views, assignments for developing students' creativity and critical thinking. In addition, these games should promote the future music teachers' methodological background for their pedagogical practices with pupils at schools. Hence we proposed such games as «The Sounds of Paintings», «The Visualization of Music», «The Etude (Play Music with the Motion)», «Defense and Prosecution», «Music in the Words», «Musical Travel», «My Musical Instrument», «The Erudite», «Three Words», «The Critical Essay». During the accomplish those didactic games the author used the approaches of creative music education, especially the Carl Orff methods.

Thus, our didactic games are aimed to farmate the artistic tolerance of future music teachers through: 1) creative analysis and interpretation of the artistic images of classical and modern music pieces; 2) creation of own artistic product in the context of the games' conditions; 3) development of students' artistic and culturological erudition; 4) establishment of connection among different arts; 5) formation of listening and performing experience of students; 6) perception, analysis and discussion of other students' interpretations; 7) combination of students' individual and group work.

Keywords: *artistic tolerance; didactic games; creativity; future music teacher.*

ТАМОЖСЬКА Ірина Володимирівна. РОЛЬ ПРИВАТ-ДОЦЕНТУРИ В НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДОРОБКУ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПЕРІОД 1901–1917 рр. (з досвіду медичного факультету)

У статті висвітлено досвід науково-педагогічної діяльності приват-доцентів Харківського університету на медичному факультеті в період 1900–1917 рр. Встановлено, що основним джерелом заповнення вакансій став інститут приват-доцентури. Акцентовано увагу на зростанні ролі приват-доцентських кадрів в науково-педагогічному доробку університету. Підкреслено, що приват-доценти надали неабиякий інформаційно-науковий імпульс навчальному процесу медичного факультету. З'ясовано, що приват-доценти мали здатність до продуманої критичності, про що свідчать пробні лекції та наукові праці. Зазначено, що вони стали авторами й ініціаторами нових курсів і спецкурсів, тим самим унеможлививши застійні явища тривалого характеру в значною мірою консервативному професорському середовищі.

Ключові слова: Харківський університет, медичний факультет, науково-педагогічний доробок, приват-доценти.

ТАМОЖСКАЯ Ирина Владимировна. РОЛЬ ПРИВАТ-ДОЦЕНТУРЫ В НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ НАРАБОТКЕ ХАРЬКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА В ПЕРИОД 1901–1917 гг. (из опыта медицинского факультета)

В статье отражен опыт научно педагогической деятельности приват-доцентов Харьковского университета на медицинском факультете в период 1900–1917 гг. Установлено, что основным источником заполнения вакансий стал институт приват-доцентуры. Акцентировано внимание на росте роли кадров приват-доцентов в научно педагогической наработке университета. Подчеркнуто, что приват-доценты предоставили незаурядный информационно-научный импульс учебному процессу медицинского факультета. Выяснено, что приват-доценты имели способность к продуманной критичности, о чем свидетельствуют пробные лекции и научные труды. Отмечено, что они стали авторами и инициаторами новых курсов и спецкурсов, тем самым сделав невозможными застойные явления длительного характера в значительной мере консервативной профессорской среде.

Ключевые слова: Харьковский университет, медицинский факультет, научно-педагогическая наработка, приват-доценты.

TAMOZHSKA Iryna Volodymyrivna. PRIVAT-DOCENTS ROLE IN SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL HERITAGE AT THE KHARKIV UNIVERSITY DURING 1901–1917 (from experience of medical faculty)

One of the necessary requirements to develop the national education is the ability to define the factors of modern changes in the past, as much as possible to use the best historical and pedagogical achievements and also to prevent the made mistakes revision. Presentation of introduction process into the university life of a private –docents system will allow to make a conclusion about this institute viability. It is necessary to consider the modern realities as well as in updating the faculty academic staff.

During the scientific research the general scientific (historical and geographical analysis, synthesis, abstraction, generalization, comparison) and historical-logical methods were used.

The aim of an article is an experience presentation of scientific and pedagogical activity of private-docents at the Kharkiv University at medical faculty during 1902–1917.

In the article the experience of scientific and pedagogical activity of private-docents is reflected at the Kharkiv University at a medical faculty during 1900–1917. It is established that the main source of filling vacancies is private-docents institute. The attention is focused that the introduction of a private-docents position promoted a creation of the competitive educational environment, it recovered a scientific research, modernized a technique of the educational and pedagogical directions. The role of a private – docents staff in scientific and pedagogical heritage at the university is defined. It is emphasized that private-docents provided a big information and scientific impulse for educational process at a medical faculty. It is found out that the private-docents had an ability for the considered criticality from the trial lectures and scientific works. It is specified that they became the authors and initiators of new courses and special courses, thereby having made impossible the stagnation developments with long character substantially to the conservative professorial environment.

The conducted research allows to claim that with all difficulties and problems the private-docents institute proved its activity and need at the Kharkiv University.

Perspective for the further scientific search there is a question to study the personnel policy at the Novorossiysk University regarding a private-docents institute in new conditions (1884 - 1900).

Keywords: Kharkiv University, medical faculty, scientific and pedagogical heritage, private-docents.

БЛИК Александр Викторович. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ТЕХНІЧНИХ КОЛЕДЖАХ

У статті автор робить спробу визначити специфіку викладання електротехнічних дисциплін у технічних коледжах та доводить, що одним з основних чинників, що впливають на рівень підготовки молодших спеціалістів в коледжах у сучасних умовах, стає розширення функціональних можливостей фахівців саме технічного профілю.

Ключові слова: електротехнічні дисципліни, технічний коледж.

БИЛЫК Александр Викторович. ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЭЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ТЕХНИЧЕСКИХ КОЛЛЕДЖАХ

В статті автор робить спробу визначити специфіку преподавання електротехнічних дисциплін в технічних коледжах і доводить, що одним з основних факторів, впливаючих на рівень підготовки молодших спеціалістів в коледжах в сучасних умовах, стає розширення функціональних можливостей спеціалістів саме технічного профілю.

Ключевые слова: електротехнічні дисципліни, технічний коледж.

BILYK Alexander Viktorovich. FEATURES OF THE ORGANIZATION OF TEACHING ELECTRICAL ENGINEERING DISCIPLINES IN TECHNICAL COLLEGES

In the article the author makes an attempt to determine the specifics of teaching electrical engineering disciplines in technical colleges and proves that one of the main factors influencing the level of training of young specialists in the colleges under modern conditions, becomes an extension of the functional possibilities of specialists of technical profile. An important requirement of the educational-cognitive activity in the technical schools and colleges there is a clear definition and separation of tasks at various levels and a certain perfection of education on each of them. In the reform of higher and professional education necessary modernization of the content of training, which requires the introduction in educational process of new learning technologies, interactive methods of teaching using modern information and technological equipment.

Keywords: electrical discipline, technical College.

БЛОШАПКА Наталія Миколаївна. ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЯК ПРОВІДНА ІДЕЯ СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СВІТУ

У статті окреслено різні підходи до трактування поняття «візуалізація». Показано, що візуалізація виступає потужним чинником, завдяки якому зростає можливість самостійно подавати вербальну інформацію в графічному вигляді, що сприяє пришвидшенню темпу мислення, формуванню вмінь працювати з великим обсягом навчальної інформації, а також структурувати та впорядковувати отримані знання. Перелічені дидактичні функції візуалізації як інструменту навчального процесу.

Ключові слова: візуалізація, принцип наочності, дидактичні функції візуалізації, навчальний процес, інформатизація світу.

БЕЛОШАПКА Наталья Николаевна. ВИЗУАЛИЗАЦИЯ КАК ВЕДУЩАЯ ИДЕЯ СОВРЕМЕННОГО УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАТИЗАЦИИ МИРА

В статье обозначены различные подходы к трактовке понятия «визуализация». Показано, что визуализация выступает мощным фактором, благодаря которому растет возможность самостоятельно подавать вербальную информацию в графическом виде, что способствует ускорению темпа мышления, формированию умений работать с большим объемом учебной информации, а также структурировать и упорядочивать полученные знания. Использование визуализации в учебном процессе создает предпосылки для повышения качества обучения, поскольку выступает активным процессом передачи информационного контента. Перечисленные дидактические функции визуализации как инструмента учебного процесса.

Ключевые слова: визуализация, принцип наглядности, дидактические функции визуализации, учебный процесс, информатизация мира.

BILOSHAPKA Nataliia Mukolaiivna. VISUALIZATION AS A WINNING IDEA OF THE MODERN EDUCATIONAL PROCESS IN THE CONDITIONS OF THE INFORMATION FORMATION OF THE WORLD

In the conditions of information of the world of particular importance is the problem of improving the learning process. In this case, the school acts as the fundamental link in the educational system. Therefore, the organization of the learning process should be built on the introduction educational material. The principle of visualization is one of the leading in the learning process. It is actively used both in general education institutions and in the training of specialists from various fields and fields of knowledge. We have recorded tendencies in the dissemination of the term «visualization», in particular, the theoretical basis for the visualization of learning information is reflected in the writings of F. Bartlett, A. Verbitskiy and others. The problem of formation of the professional readiness of the mathematics teacher to the use of computer visualization of mathematical knowledge was disclosed in the work of O. Semenikhina.

Visualization is an active process of transforming, compressing, collapsing the information material into a visual image, which requires not only the reproduction of the visual image, but also its design. The use of visualization in the learning process creates the prerequisites for improving the quality of learning, as it acts as an active process for the transmission of informational content. Given the informatization and computerization of education, there is a unique opportunity to implement visualization in the learning process. In our opinion, visualization allows you to strengthen the motivation of learning through active student dialogue with the computer.

We believe that a modern teacher should be prepared for the use of visualization in professional activity, and therefore, the perspective direction of further research, we see the formation of skills for a future teacher to visualize the educational material qualitatively.

Keywords: visualization, principle of visualization, didactic functions of visualization, learning process, informatization of the world.

КОВАЛЬЧУК Ірина Сергіївна. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Готовність випускників військового вузу до виконання посадових обов'язків по призначенню передбачає сформованість загальнонаукових, професійних, професійно-комунікативних, соціально-психологічних, командних та військово-спеціальних компетентностей, що обумовлює необхідність розробки моделі формування професійно-комунікативної компетентності майбутнього офіцера у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Багатогранність і складність явища, якому присвячене наше дослідження, вимагає не тільки забезпечення відповідних педагогічних умов, що сприятимуть формуванню професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих військових навчальних закладах, але й окреслення та обґрунтування чіткої моделі цього процесу. У статті розглянемо нашу модель, яка визначає мету, зміст, базові наукові підходи, принципи, критерії, умови, етапи формування професійно-комунікативної компетентності, технології, рівні сформованості професійно-комунікативної компетентності та результат.

Ключові слова: компетентність, професійно-комунікативна компетентність, майбутні офіцери, модель, гуманітарні дисципліни, вищі військові навчальні заклади.

КОВАЛЬЧУК Ірина Сергіївна. МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-КОМУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН

Готовность выпускников военного вуза к выполнению должностных обязанностей по назначению предусматривает сформированность общенаучных, профессиональных, профессионально-коммуникативных, социально-психологических, командных и военно-специальных компетенций, что обуславливает необходимость разработки модели формирования профессионально-коммуникативной компетентности будущего офицера в процессе изучения гуманитарных дисциплин.

Многогранность и сложность явления, которому посвящено наше исследование, требует не только обеспечения соответствующих педагогических условий, способствующих формированию профессионально-коммуникативной компетентности будущих офицеров в процессе изучения гуманитарных дисциплин в высших военных учебных заведениях, но и определение и обоснование четкой модели этого процесса. В статье рассмотрим нашу модель, которая определяет цель, содержание, базовые научные подходы, принципы, критерии, условия, этапы формирования профессионально-коммуникативной компетентности, технологи, уровни сформированности профессионально-коммуникативной компетентности и результат.

Ключевые слова: компетентность, профессионально-коммуникативная компетентность, будущие офицеры, модель, гуманитарные дисциплины, высшие военные учебные заведения.

KOVALCHUK Iryna Sergiivna. MODEL OF FUTURE OFFICERS' PROFESSIONAL-COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION BY MEANS OF HUMANITARIAN DISCIPLINES

At the beginning of the XXI century a foreign language became an important tool of international communication and the time has come, when Ukrainian society feels a sharp necessity in the specialists of different spheres, which would use a foreign language for solving the professional and personal problems.

The growth of the necessity in communication and collaboration between countries and people with different languages and cultural traditions, new economic and political realities, the reformation in the educational system of Ukraine require substantial changes in teaching a foreign language.

The development of military cooperation with foreign countries, organizing and conducting joint training activities, participation in peacekeeping operations, partnership in training military personnel determine the necessity for training military professionals for adequate interaction with other cultural communities. The growing necessity of military specialists with high professional-communicative competence dictates the need of reform in higher military educational institutions. Therefore, a foreign language has become an integral part of military specialist training.

The multidimensionality and complexity of the phenomenon that our reserch is dedicated requires not only the provision of appropriate pedagogical conditions that will contribute to future officers' professional-communicative competence formation by means of humanitarian disciplines in higher military educational institutions, but also the elucidation and justification of a model of this process. This article highlights model that defines the purpose, content, basic scientific approaches, principles, criteria, pedagogical conditions, stages of professional-communicative competence formation, techniques, levels and the result.

Keywords: competence, professional-communicative competence, future officers, model, humanitarian disciplines, higher military educational institutions.

ТУПАЛЬСЬКА Галина Олексіївна. ПРИЧИНИ ОРФОГРАФІЧНИХ ПОМИЛОК ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ І ПОДОЛАННЯ

У статті порушено проблему порушення орфографічної грамотності учнів початкових класів. Обґрунтовано ідею про те, що задля підвищення рівня мовленнєвої культури в школах варто запроваджувати

комунікативно-діяльнісний підхід до вивчення української мови. Проаналізовано причини орфографічних помилок та запропоновано шляхи їх усунення.

Ключові слова: комунікативно-діяльнісний підхід, орфографія, помилки, робота вчителя, учні, принципи орфографії.

ТУПАЛЬСКАЯ Галина Алексеевна. ПРИЧИНЫ ОРФОГРАФИЧЕСКИХ ОШИБОК И ПУТИ ИХ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ И ПРЕОДОЛЕНИЯ

В статье затронута проблема нарушения орфографической грамотности учащихся начальных классов. Обосновано идею о том, что для повышения уровня речевой культуры в школах стоит вводить коммуникативно-деятельностный подход к изучению украинского языка. Проанализированы причины орфографических ошибок и предложены пути их устранения.

Ключевые слова: коммуникативно-деятельностный подход, орфография, ошибки, работа учителя, ученики, принципы орфографии.

TUPALSKA Galina Alekseevna. CAUSES SPELLING ERRORS AND WAYS OF THEIR PREVENTION AND OVERCOMING

The article raised the problem of violations of spelling literacy of pupils of initial classes. Reasonably, the idea that to improve the level of speech culture in schools it is necessary to introduce communicative-activity approach to the study of the Ukrainian language. Analyzed the causes of spelling errors and ways of eliminating them. based on the analysis of psycho-pedagogical and methodological literature we came to the conclusion that the formation of spelling skills lies with the gradual formation of spelling skills, which consist of specific spelling actions through a system of exercises. The strength of learning the skills depends on the level of consciousness in the process of their acquisition.

We believe that the elimination of spelling errors possible on the basis of performing various exercises on copying, dictation, crossword puzzles and clearly organized work on spelling errors.

Given the demands of modernity and a new conceptual vision of contents, goals and objectives of language education, selection of educational material and organisation of mother tongue education is carried out on the basis of introduction of modern pedagogical technologies based on the combination of student-centered, communicative-active, socio-cultural approaches.

Keywords: communicative-activity approach, spelling errors, teachers, students, principles of spelling.

ШУЛЬГА Людмила Миколаївна. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗКРИТТЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ МАЛЮВАННЯ

Образотворча діяльність є одним із найдієвіших та найефективніших засобів розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. У статті розглянуто сучасні підходи до розкриття творчого потенціалу і розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання, висвітлено важливі елементи організації етапів заняття, зокрема щодо формування естетичного сприйняття через використання синтезу мистецтв та забезпечення його емоційної забарвленості, збагачення сенсорного досвіду, створення дітьми художніх образів та аналізу результатів їхньої образотворчої діяльності.

Ключові слова: творчий потенціал, творчі здібності дітей дошкільного віку, заняття з малювання, продуктивна діяльність, сприйняття, синтез мистецтв, сенсорний досвід.

ШУЛЬГА Людмила Николаевна. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К РАСКРЫТИЮ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕБЕНКА ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА НА ЗАНЯТИЯХ ПО РИСОВАНИЮ

Изобразительная деятельность является одним из самых действенных и эффективных средств развития творческих способностей детей дошкольного возраста. В статье рассмотрены современные подходы к раскрытию творческого потенциала и развитию творческих способностей детей дошкольного возраста на занятиях по рисованию, освещены важные элементы организации этапов занятия, в частности относительно формирования эстетического восприятия посредством синтеза искусств и обеспечения его эмоциональной окрашенности, обогащения сенсорного опыта, создания детьми художественных образов и анализа результатов их изобразительной деятельности.

Ключевые слова: творческий потенциал, творческие способности детей дошкольного возраста, занятие по рисованию, продуктивная деятельность, восприятие, синтез искусств, сенсорный опыт.

SHULGA Lyudmila. MODERN APPROACHES TO DISCLOSURE OF THE CREATIVE POTENTIAL OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN ON DISAPPEARANCES

Fine art is one of the most effective and effective means of developing creative abilities of preschool children. Views on the process of productive activity of preschoolers vary.

The article deals with aspects of the disclosure of creative potential and the development of creative abilities of preschool children in painting classes, and pointed out that modern scholars devote particular attention to the first stage of the class and consider it appropriate to focus on the organization of perception, the use of the synthesis of arts in the process of perception, providing emotional coloration Aesthetic perception, enrichment of sensory experience.

The author also considers different approaches of modern preschool pedagogy to the organization of the stage of creation of an artistic image by children in drawing lessons.

The article deals with aspects of the disclosure of creative potential and the development of creative abilities of preschool children in painting classes, and pointed out that modern scholars devote particular attention to the first stage of the class and consider it appropriate to focus on the organization of perception, the use of the synthesis of arts in the process of perception, the provision of emotional color Aesthetic perception, enrichment of sensory experience.

The author also examines the different approaches of modern preschool pedagogy to the organization of the stage of creating an artistic image by children in drawing classes: planning creative tasks, sequential examination of the form of the subject, teaching skills and abilities, showing the ways of the image and using on their own the various expressive and figurative means and materials, Game techniques, the interconnection of various types of artistic activity to create a figurative situation.

The article argues that the most valuable product of children's art is not drawings, but the abilities and needs that are formed and developed during this activity. Consequently, the assessment of children's creativity should be based on an exclusively positive attitude towards each child, trust in its capabilities.

Keywords: *discovery of creativity, creative abilities of preschool children, painting classes, productive activity, perception, synthesis of arts, sensory experience.*

ЯКИМЕНКО Наталія Олегівна. КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ІЗ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У публікації автор розглядає критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців із документознавства та інформаційної діяльності у процесі дистанційного навчання. У статті проаналізовано низку наукових і методичних праць, запропоновано виокремити 3 критерії сформованості фахової компетентності: ціннісно-мотиваційний, змістовий, функціонально-діяльнісний і відповідно 3 рівні: низький (репродуктивний) середній (достатній) високий (творчий).

Ключові слова: *дистанційне навчання; показники, критерії, рівні сформованості фахової компетентності; фахівець із документознавства та інформаційної діяльності.*

ЯКИМЕНКО Наталья Олеговна. КРИТЕРИИ, ПОКАЗАТЕЛИ И УРОВНИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ДОКУМЕНТОВЕДЕНИЮ В ПРОЦЕССЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

В публикации автор рассматривает критерии, показатели и уровни сформированности профессиональной компетентности будущих специалистов по документоведению и информационной деятельности в процессе дистанционного обучения. В статье проанализированы ряд научных и методических работ, предложено выделить 3 критерия сформированности профессиональной компетентности: ценностно-мотивационный, содержательный, функционально-деятельностный и соответственно 3 уровня: низкий (репродуктивный) средний (достаточный) высокий (творческий).

Ключевые слова: *дистанционное обучение; показатели, критерии, уровни сформированности профессиональной компетентности; специалист по документоведению и информационной деятельности.*

YAKYMENKO Natalia Olegivna. CRITERIAS, INDICATORS AND LEVELS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE EXPERTS DOCUMENTATION OF DISTANCE EDUCATION

The author believes that fundraising distance learning in the training of future specialists in documentation and information activities enables the optimal mode of organization of the educational process, ensuring the acquisition and consolidation of skills in electronic environment, which is significant in the context of professional competence and communication in post-industrial society. The article stated that the establishment of appropriate pedagogical conditions consistent adherence to the principles of didactics in the preparation of documentation of the future with the use of distance learning makes it possible to carry out a systematic study and educational activities.

By relying on processed scientific, methodological sources structure professional competence of the future expert in documentation and information activities and to assess the quantitative and qualitative characteristics of formation of professional competence determines the value and motivational, semantic, functional and activity criteria. The article stressed that professional competence combines personal and professional elements, makes specific industrial action / inaction, and plays the role of a special catalyst in the decision-making process. Selected criteria and indicators determine their levels of professional competence of future specialist documentation and information activity, reproductive (comprehensive description of «inertia»); enough (complex characteristics «selectivity situational»); creative (comprehensive description of «consistency, creativity, initiative»). Go to the next higher level involves mastering all the previous, lower level.

Prospects for further research, the author believes, lies in the objective assessment of distance education resources, the possibility of its effective use in the formation of professional competence of the future expert in documentation and information activities.

Keywords: *distance learning; indices, criteria and levels of professional competence; expert in documentation and information activities.*

ГУНЬКО Любов Олександрівна. РОЗВИТОК ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В КНР

У статті розглядається історія розвитку прикладної лінгвістики в КНР, описуються головні організації та структур, які відповідальні за розвиток прикладної лінгвістики у країні, виокремлюються головні досягнення, публікації та періодичні видання, наводиться перелік авторів, які займалися дослідженнями розвитку прикладної лінгвістики у КНР. Аналіз досвіду Китаю може бути використаним при реформуванні системи професійної підготовки прикладних лінгвістів в Україні.

Ключові слова: прикладна лінгвістика, порівняльна педагогіка, система освіти, професійна підготовка.

ГУНЬКО Любовь Александровна. РАЗВИТИЕ ПРИКЛАДНОЙ ЛИНГВИСТИКИ В КНР

В статье рассматривается история развития прикладной лингвистики в КНР, описуются главные организации и структуры, которые отвечают за развитие прикладной лингвистики в стране, выделяются главные достижения, публикации и периодические издания, приводится перечень авторов, которые занимались исследованиями развития прикладной лингвистики в КНР. Анализ опыта Китая может быть использован во время реформирования системы профессиональной подготовки прикладных лингвистов в Украине.

Ключевые слова: прикладная лингвистика, сравнительная педагогика, система образования, профессиональная подготовка.

HUNKO Liubov Oleksandrivna. DEVELOPMENT OF APPLIED LINGVISTICS IN CHINA

The article describes the history of the applied linguistics' development in China, the main organisations and structures responsible for the development of applied linguistics in the country, highlights the main achievements, publications and periodicals, lists authors who made research in the development of applied linguistics in China. Analysis of the Chinese experience can be used during the reform of applied linguists' professional training system in Ukraine.

Despite the fact that applied linguistics as a science was officially opened in China only in 1970-1980, we would like to note such early beginnings of applied linguistics in China as: creation of the «angci» transcription (based on medium adding initials and finals of two characters), education rhyme dictionaries, the interpretation of ancient literature, the formulation of books for children.

In contemporary China, issues of applied linguistics are managed in such organizations as: «The national key research centre for linguistics and applied linguistics» (广东外语外贸大学外国语言学及应用语言学研究), State Language Commission (国家语言文字工作委员会) and based in leading universities research centers, which are managed by «The national key research center».

The development of applied linguistics in China was marked by such important events in cultural and scientific life as creation of the «Great Chinese dictionary» in ten volumes, new «Big Chinese-Russian dictionary» (《汉俄大词典》), «Big dictionary of the dialects of modern Chinese language2» (《现代汉语方言大词典》). Today in China published dozens of linguistic journals and periodicals, which are financed from the state budget. According to the contest we can divide them into several groups: strictly academic and for teachers, local and not, general linguistics and narrow major. Two leading linguistic journals are: «Applied linguistics» (《语言文字应用》), was first published in 1992, and «Chinese Information Processing» (《中文信息》) which appeared in 1984. Publications like «Dictionary research», «Dialects», «Culture of Chinese characters» and «Modern linguistics» should also be noted.

Key words: applied linguistics, comparative pedagogy, educational system, professional training.

ДОБРОВОЛЬСЬКА Лідія Вікторівна. ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ В НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті здійснено огляд наукових праць з проблеми розвитку дошкільної освіти України, проаналізовано стан розробленості та визначено основні сфери дослідження науковців із зазначеної проблематики з метою виявлення малодосліджених аспектів, окреслено погляди вітчизняних вчених на специфіку розвитку дошкільної освіти України в різні історичні періоди.

Ключові слова: дошкільна освіта, історико-педагогічні дослідження, виховання, становлення та розвиток, дошкільний заклад.

ДОБРОВОЛЬСКАЯ Лидия Викторовна. ПРОБЛЕМА РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

В статье сделан обзор научных работ по проблеме развития дошкольного образования Украины, проанализировано состояние разработанности и определены основные сферы исследования ученых по данной проблематике с целью выявления малоисследованных аспектов, определены взгляды отечественных ученых специфику развития дошкольного образования Украины в разные исторические периоды.

Ключевые слова: дошкольное образование, историко-педагогические исследования, воспитание, становление и развитие, дошкольное учреждение

DOBROVOL'S'KA Lidiya Viktorivna. PROBLEM OF DEVELOPMENT OF PRESCHOOL EDUCATION IN THE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL DISCOURSE

The article provides a brief analysis of scientific researches in the context of the development of preschool education in Ukraine in different historical periods. The review of modern Ukrainian scientific works on the problem of development of preschool education showed that an important factor in the development of preschool education in Ukraine is the comprehensive study of historical pedagogical experience and the preservation of the achievements of national pedagogy. It is determined that the changes that had taken place in Ukraine at the end of the XXth century identified the directions of historical and pedagogical researches and covered not only issues related to the theory and practice of working with preschool children, the organization of teaching, upbringing and activity of preschool educational institutions, but also problematic issues of development of preschool education at different times. Author draws attention to the fact that a separate group of studies consists of dissertations devoted to the formation of public preschool education, preparation of pedagogical personnel for preschool institutions in different historical periods. The author states that researchers have focused on the impact of public figures, prominent teachers and public organizations on the development of preschool education in the regions, the personal and professional development of preschool education instructors, have analyzed the educational impact of the pedagogical heritage of S. Rusova, V. Sukhomlyn's'kyu, A. Makarenko and other prominent scholars and educators. The analysis of scientific works indicates the possibility of using the generalized materials in the further consideration of the problem.

Key words: preschool education, preschool educational institution, scientific and pedagogical discourse, regional component.

ЖДАНЮК Анна Василівна. СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ДО ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТАМ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена визначенню та теоретичному обґрунтуванню структури готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності. З'ясовані загальні характеристики діяльності фахівця з запобігання конфліктам: інтенсивність, продуктивність та ефективність. Готовність майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності представлена у вигляді інтегральної характеристики особистості, окремими параметрами якої є: мотиваційно-ціннісний, змістово-теоретичний, процесуально-практичний, особистісний компоненти. За кожним із визначених та охарактеризованих компонентів розроблено відповідні критерії (мотиваційний, гносеологічний, процесуальний, особистісний) та показники сформованості. Підсумовано, що лише у сукупній взаємозалежності зазначені компоненти можуть забезпечити високий рівень готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності.

Ключові слова: готовність до запобігання конфліктам; структура готовності до запобігання конфліктам; критерії готовності до запобігання конфліктам; превентивна діяльність юриста.

ЖДАНЮК Анна Васильевна. СТРУКТУРА ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ ЮРИСТОВ К ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ КОНФЛИКТОВ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена определению и обоснованию структуры готовности будущих юристов к предотвращению конфликтов в профессиональной деятельности. Выяснены общие характеристики деятельности специалиста по предотвращению конфликтов: интенсивность, продуктивность и эффективность. Готовность будущих юристов к предотвращению конфликтов в профессиональной деятельности представлена как интегральная характеристика личности, составляющими которой являются: мотивационно-ценностный, содержательно-теоретический, процессуально-практический, личностный компоненты. По каждому из предложенных и охарактеризованных компонентов разработаны соответствующие критерии (мотивационный, гносеологический, операционный и личностный) и показатели сформированности. Подытожено, что только в совокупной зависимости эти компоненты могут обеспечить высокий уровень готовности будущих юристов к предотвращению конфликтов в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: готовность к предотвращению конфликтов; структура готовности к предотвращению конфликтов; критерии готовности к предотвращению конфликтов; превентивная деятельность юристов.

ZHDANYUK Anna Vasylivna. THE STRUCTURE OF THE FUTURE LAWYERS' READINESS FOR THE PREVENTION OF THE CONFLICTS IN THE SPHERE OF THE PROFESSIONAL ACTIVITY

The article is devoted to the determination and the theoretical basement of the structure of the readiness the future lawyers for the prevention of the conflicts in the sphere of the professional juridical activity. The general characteristics of the lawyer's activity due to the prevention of the conflicts: the intensity, the productivity and the efficiency have been determined.

On the basement of the analysis of the scientists' study the readiness of the future lawyers for the prevention the conflicts in the professional activity has been presented by means of the integral characteristic, the certain criteria of which are: the motivational and valuable, the content-theoretical, the procedural and practical, the personal components. In accordance with the determined components we have created the relevant criteria: the motivational, the procedural, the personal.

The individual components (the valuable, the cognitive, the personal) and the exponents (the personal requirement in the conflict-free cooperation, the direction to the conflictological aspects of the professional education; the correlation of the components of the motivational complex of personality that induces the students to the realization of the preventive and professional activity) of the motivational criteria have been determined.

The epistemic criteria which has appeared on the level of the theoretical and methodological professional education of the future lawyer and has been characterized of the content the professionally orientated towards the knowledge in the sphere of the juridical conflictology, the style of the student's intellection at all and it has been the oriental basement of the future preventive activity in the juridical sphere.

The assembly of the skills (the diagnostical and prognostic, the constructive and projective, and the interactive) has been determined; moreover it has been the basement of the operational criteria which are necessary for the future lawyer for the prevention the conflicts in the sphere of the professional activity.

Taking into the account that the preventive activity is impossible without the presence of the juridical sensibility to the changes which happen in the process of the acquirement of the preventive skills, the critical attitude for themselves and own activity that has been estimated the personal component of the future juridical readiness for the prevention the conflicts in the sphere of the professional activity.

To sum up only in the combined correlation the noted components could achieve the high level of the readiness of the future lawyers to the preventing of the conflicts in the sphere of the professional activity.

Keywords: the readiness for the preventing of the conflicts; the structure of the readiness for the preventing the conflicts; the criteria of the readiness for the preventing of the conflicts; the preventive lawyer's activity.

ЗОЛОТОВСЬКА Вікторія Сергіївна. КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ В ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ МОРСЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто роль і місце вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах морського профілю на матеріалах, що висвітлювали генезу та основні етапи розвитку вітчизняної морської освіти. З цією метою вивчено науково-педагогічні праці вітчизняних учених, зміст наявних у історико-педагогічній науці періодизацій розвитку морської освіти на території України. Уточнено основні ознаки, специфічні риси морської освіти в Україні на кожному етапі її розвитку; виявлено роль вивчення іноземних мов у формуванні соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців морських спеціальностей; проаналізовано характер такої діяльності в системі вищих навчальних закладів морського профілю.

Ключові слова: майбутні фахівці морських спеціальностей, іноземні мови, соціально-комунікативна компетентність, морська освіта, етапи розвитку.

ЗОЛОТОВСКАЯ Виктория Сергеевна. КОММУНИКАТИВНАЯ ПОДГОТОВКА КУРСАНТОВ В ИСТОРИИ РАЗВИТИЯ МОРСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены роль и место изучения иностранных языков в высших учебных заведениях морского профиля на материалах, которые освещали генезис и основные этапы развития отечественного морского образования. С этой целью изучено научно-педагогические труды отечественных ученых, содержание имеющихся в историко-педагогической науке периодизаций развития морского образования на территории Украины. Уточнены основные признаки, специфические черты морского образования в Украине на каждом этапе ее развития; выявлена роль изучения иностранных языков в формировании социально-коммуникативной компетентности будущих специалистов морских специальностей; проанализирован характер такой деятельности в системе высших учебных заведений морского профиля.

Ключевые слова: будущие специалисты морских специальностей, иностранные языки, социально-коммуникативная компетентность, морское образование, этапы развития.

ZOLOTOVSKA Victoriia Serhiivna. CADETS' COMMUNICATIVE TRAINING IN THE HISTORY OF THE MARITIME EDUCATION DEVELOPMENT IN UKRAINE

The article deals with the role and place of studying foreign languages in higher educational establishments of the maritime profile on materials highlighted the genesis and the main stages of local maritime education development. To this end, the scientific-pedagogical works of great scientists, the content of the periodization of historical and pedagogical science on the development of maritime education in the territory of Ukraine were analyzed. Attention is drawn to the attitude of time to the studying of foreign languages (from the appearance of the necessary conditions for the creation of the first forms of training of representatives of maritime professions to the present stage of development of the system of higher educational institutions marine profile).

The results of O.Tymofieieva's scientific search are applied, in particular, it has been developed periodization for the development of the domestic marine educational period from its occurrence to the present time.

The basic signs and specific lines of marine education in Ukraine are specified at each stage of its development (the 1st stage – the end of XV – the second half of the XVIII century –the creation of the first Cossack flotilla, the beginning of the construction of Cossack ships and boats, the second stage – XVIII – the beginning of the twentieth century – creation and the development of educational institutions for the training of marine specialists, the third stage–from the first quarter to the end of the twentieth century – the Soviet period, IV stage–the end of the XX – the beginning of XXI – the modern period). The role of studying foreign languages in the specified periods was revealed.

It was found that the nature of studying foreign languages at each stage of maritime education development in Ukraine was different. In particular, at the first stage, instead of a purposeful study of foreign languages, self-education of the seafarer was the minimum necessary for communication with foreigners in the interpersonal and professional vocabulary. At the second stage, the institutes of the marine profile of studying the Greek, Turkish, Italian, German, and French languages were organized. During the Soviet period and nowadays cadets have been studying English. The role in shaping the socio-communicative competence of future specialists of maritime specialties is determined, which is to ensure their professional training, which according to the peculiarities of their activities will communicate with representatives of different nationalities and cultures.

Keywords: *future specialists of maritime specialties, foreign languages, social and communicative competence, maritime education, stages of development*

КОРНЮХІНА Анна Валентинівна. СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ РИТМІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СКРИПАЛІВ ПОЧАТКІВЦЕВ

У статті автор розглядає специфіку роботи над формуванням ритмічної організації та розвитком почуття музичного ритму в класі скрипки. Визначені природні передумови для виховання і розвитку музично-ритмічного почуття. Проаналізовано способи та методи розвитку почуття ритму на початковому етапі навчання.

Ключові слова: *музичне мистецтво, художньо-естетичне виховання, розвиток музичних здібностей, музично-ритмічне почуття.*

КОРНЮХИНА Анна Валентиновна. СПЕЦИФИКА ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ РИТМИЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ НАЧИНАЮЩИХ СКРИПАЧЕЙ

В статье автор рассматривает специфику работы над формированием ритмической организации и развитием чувства музыкального ритма в классе скрипки. Определены природные предпосылки для воспитания и развития чувства музыкального ритма. Проанализированы способы и методы развития чувства ритма на начальном этапе обучения.

Ключевые слова: *музыкальное искусство, художественно-эстетическое воспитание, развитие музыкальных способностей, чувство музыкального ритма.*

KORNIUKHINA Anna Valentinovna. SPECIFICITY OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE RHYTHMIC ORGANIZATION OF NOVICE VIOLINISTS

The article examines the specifics of work on the formation of rhythmic organization and the development of a sense of musical rhythm in the violin class. Among the pressing problems of the present day, special attention should be paid to the increasing role of artistic and aesthetic education and development of children's abilities. Musical education is given a special role. The basics for the future of general- music and pre-professional musical development of children are laid in the early years of study.

The natural prerequisites for the upbringing and development of a sense of musical rhythm are considered. The feeling of musical rhythm, as repeatedly noted by psychologists, has in its basis a motor and emotional nature. Special studies have shown that the rhythmic experience of music is always accompanied by one or the other motor reactions.

The ways and methods of developing a sense of rhythm at the initial stage of training are analyzed. The initial development of a sense of rhythm should go in direct connection with the formation of performing skills.

Keywords: *musical art, artistic and aesthetic education, development of musical abilities, sense of musical rhythm.*

КОСТОЛОВИЧ Тетяна Василівна. ЗМІСТОВІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

Статтю присвячено з'ясуванню змістових і структурних особливостей професійної комунікативної компетентності студентів-філологів. На основі аналізу літератури з проблеми запропоновано опис авторської моделі професійної комунікативної компетентності, яка відповідає інтегративному змісту цього складного лінгводидактичного поняття і відображає основні структурні елементи; визначено їх взаємозв'язок і взаємообумовленість.

Ключові слова: *професійна комунікативна компетентність, комунікативний (предметний) та професійний блок, предметні компетентності та субкомпетентності.*

КОСТОЛОВИЧ Татьяна Васильевна. СОДЕРЖАТЕЛЬНЫЕ И СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ-ФИЛОЛОГОВ

Статья посвящена определению содержательных и структурных особенностей профессиональной коммуникативной компетентности студентов-филологов. На основе анализа литературы по проблеме исследования предлагается описание авторской модели профессиональной коммуникативной компетентности, отвечающее интегративному содержанию этого сложного лингводидактического понятия и отражающее основные структурные элементы; определяется их взаимосвязь и взаимообусловленность.

Ключевые слова: профессиональная коммуникативная компетентность, коммуникативный (предметный) и профессиональный блок, предметные компетентности и субкомпетентности.

KOSTOLOVYCH Tetiana Vasylyvna. CONTENT AND STRUCTURAL FEATURES OF PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS-PHILOLOGISTS

The article deals with the elucidation of the content and structural features of professional communicative competence of students-philologists. Based on analysis of literature on the problem the description of the author's model of professional communicative competence that corresponds integrative content of this complex linguodidactic concept and reflects the basic structural elements is offered; their relationship and interdependence are defined. Two relatively independent units, such as communicative and professional, were singled out in the structure. It is proved that in the study of modern Ukrainian literary language the forming of communicative competence as subject occurs. Identifying the components of communicative competence unit is done based on continuity between secondary schools and higher educational establishments as professional communicative competence is seen as a higher level of communicative competence. The language (subject)competence with its phonetic and pronouncing, graphic, spelling, vocabulary, phraseology, syntax and punctuation subcompetences were singled out in this unit; speech (subject) competence, which includes text creational (dialogue, monologue, competence in writing), reading, competence in listening, speaking; activity (stylistic, tactical, strategic); sociocultural. Forming competences and subcompetences occurs in the process of lectures, practical classes, seminars and extracurricular linguistic work. The professional unit includes terminological, technological, research, information and communication competences. It was found that the feature of this unit is its interdisciplinary nature, as basic competences are formed in process of learning of all subjects. The technological competence, which provides students the ability to conduct effective professional communication in various fields is identified as the most challenging and important for the development of specialist. It is proved that all components are closely linked and their successful forming is possible only considering those links.

Keywords: professional communicative competence, communicative (subject) and professional unit, subject competences and subcompetences.

КРИВШЕНКО Ліна Миколаївна. ЕВРИСТИЧНЕ НАВЧАННЯ: СУТНІСТЬ І ЗМІСТОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

У статті висвітлено результати аналізу наукових думок щодо сутності та змістових характеристик інноваційного евристичного навчання як такого, що зорієнтоване на підготовку фахівців-самореалізаторів з високим рівнем чітко визначених фахових умінь і здібностей, здатних оперативно вирішувати проблеми й постійно створювати якісні освітні продукти, реалізовувати нові освітні стратегії на практиці. Виокремлено проблеми, над реалізацією яких працюють сучасні наукові школи евристичного навчання.

Ключові слова: евристика, евристичне навчання, творча діяльність, евристична діяльність, самореалізація, евристична освітня ситуація, освітній продукт, евристичний тип освіти.

КРИВШЕНКО Ліна Николаевна. ЭВРИСТИЧЕСКАЯ УЧЕБА: СУЩНОСТЬ И СМЫСЛОВЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ

В статье отражены результаты анализа научных мыслей относительно сущности и смысловых характеристик эвристической учебы как таковой, что сориентирована на подготовку специалистов-самореализаторов с высоким уровнем четко определенных профессиональных умений и способностей, способных оперативно решать проблемы и постоянно создавать качественные образовательные продукты, реализовывать новые образовательные стратегии на практике. Выделены проблемы, над реализацией которых работают современные научные школы эвристической учебы.

Ключевые слова: эвристика, эвристическая учеба, творческая деятельность, эвристическая деятельность, самореализация, эвристическая образовательная ситуация, образовательный продукт, эвристический тип образования.

KRIVSHENKO Lina Mykolaivna. HEURISTIC STUDIES: ESSENCE AND SEMANTIC DESCRIPTIONS

This article enlightens the results of the analyses of scientific ideas as for the main point of innovational heuristic learning and its content characteristics as one which is oriented on the specialist-self-realizers with the high level professional abilities and skills and who are able to solve the problems immediately and create qualitative educational products, realize new educational strategies in practice.

In the modern foreign and home pedagogy there is a paradigm of innovational heuristic learning based on the investigations of K. Rodgers, A. Maslow and some other schools of heuristic learning and the problem, which these schools are realizing, are also outlined. Analyses of scientific sources shows that different sciences interpret the term «heuristic» differently but there is no doubt that heuristic is closely connected with creative activity and it is something new, unique, unforeseen and it is not ordinary. There are some approaches to the definition of the term «heuristic learning». But this notion is connected with creative learning activity of the students and schoolchildren and it is targeted on the discovering of new knowledge, one own educational lines building, creative self-realization of the person and his creation of his own materialized educational products.

Foreign and home scientists (S. Kul'nevich, A. Maslow, K. Rodgers, H. Skovoroda, V. Sukhomlynskiy, A. Khutorskiy and others) believe that creative self-realization of the person is a basis for heuristic learning because

the theory of self-realization defines person's freedom and creativity to be the most important points in the growing of essential strength of the person.

The central point of heuristic learning, which is oriented on the leading aim of education - self-realization of creative potential of a person, is its creative and independent activity. From our point of view, heuristic learning is valuable because while using it not only a student grows but the teacher as well, as his mental and investigating abilities become better and he is more interested in teaching and upbringing activity.

Heuristic learning becomes a priority in professional pedagogical education and is realized through the forming of knowledge, abilities and skills with the help of heuristic dialogical interaction.

Keywords: *heuristic, heuristic learning, creative activity, self-realization, heuristic educational situation, educational product, heuristic type of education*

САМКО Алла Миколаївна. КРИТЕРІЇ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАУКОВОЇ ШКОЛИ С. ГОНЧАРЕНКА

У статті розглянуто й узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності понять «критерій», «систематизація». Проведено критичний та порівняльний аналіз дисертаційних праць представників наукової школи С. Гончаренка. Автором здійснено класифікацію дисертацій за критеріями систематизації (напрямок спеціальності, науковий рівень, роки захисту, зміст предмету, провідні напрями дослідження). Акцентовано увагу на багатогранності тематики досліджень науковців, що є провідною ознакою наукової школи академіка Семена Гончаренка.

Ключові слова: *С. Гончаренко, критерії, систематизація, наукова школа, дисертаційні дослідження.*

САМКО Алла Николаевна. КРИТЕРИИ СИСТЕМАТИЗАЦИИ ДИСЕРТАЦИОННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ НАУЧНОЙ ШКОЛЫ С. ГОНЧАРЕНКА

В статье рассмотрены и обобщены теоретические подходы к определению сущности понятий «критерий», «систематизация». Проведен критический и сравнительный анализ диссертационных работ представителей научной школы С. Гончаренка. Автором осуществлена классификация диссертаций по критериям систематизации (направление специальности, научный уровень, года защиты, содержание предмета, ведущие направления исследования). Акцентировано внимание на многогранности тематики исследований ученых, что является ведущим признаком научной школы академика Семена Гончаренко.

Ключевые слова: *С. Гончаренко, критерии, систематизация, научная школа, диссертационные исследования.*

SAMKO Alla Mykolaivna. SYSTEMATIZATION CRITERIA OF THE DISSERTATION RESEARCHES OF THE S. GONCHARENKO'S SCIENTIFIC SCHOOL

The analysis of the dissertations provides the objective indexes of general level of various science fields and its separate disciplines, and also the formation of quantity and quality of scientific personnel in science and education, as well as the scale, rate and trends. The dissertation research shows the scientific maturity of the scientist, it is a proven demonstrating form of the research opinion and characterizes the science development.

This article has made a comparative analysis of dissertation works of the S. Goncharenko's scientific school representatives and systematized them by the following criteria: research directions, scientific level, years of defence, content of research subject.

The article reviews and summarizes the theoretical approaches to defining the essence of the concepts of «criteria» and «systematization». A critical and comparative analysis of dissertation works of the S. Goncharenko's scientific school representatives is conducted. There has been analyzed the number of dissertations by their defence years in order to investigate the dynamics of writing theses under the supervision of S. Goncharenko. The dissertations were divided by the directions of researches and scientific level. The abstracts of dissertations and the contents of their subjects were considered. The actual issues of the dissertation works were distinguished by leading directions. The attention is focused on the diversity of the scientists' research themes as a leading feature of the Academician Semen Goncharenko's scientific school.

There was determined that in the Academician S. Goncharenko's scientific school from 1970 till 2010 86 theses were defended by 4 research directions such as: «Theory and History of Education», «Theory and Methods of Professional Education», «Methods of Teaching Physics» and «Theory of Teaching». The analysis of the dissertation researches by the time criterion showed that the most productive periods were in 1995 and 1997, when 10 and 9 theses were defended respectively. There was determined that in their works the scholars mostly investigated as the subject the theoretical, methodological and methodical basis of: organization of teaching, students' knowledge integration, didactic differentiation, didactic training of future engineer-teachers. There were revealed the dissertation researches themes of the S. Goncharenko's scientific school scholars on the base of an analysis of the leading directions: the secondary and higher education didactics issues; peculiarities of the use of visual aids in teaching; the issue of managerial activities in secondary educational institutions; the problem of cognitive activity formation; the peculiarities of pedagogical staff professional training.

Key words: *criteria, systematization, scientific school, dissertation research.*

СОРОКВАШИН Сергій Володимирович. СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ОДНА З ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

На сучасному етапі підготовка кваліфікованих робітників для будівельної галузі базується на формуванні в них низки компетентностей, серед яких чільне місце посідає інформаційно-комунікаційна як складова професійної компетентності. У статті визначено комплекс необхідних і достатніх педагогічних умов формування інформаційно-комунікаційної компетентності. Автором проаналізовано проблему створення інформаційно-освітнього середовища як одну з педагогічних умов ефективного формування зазначеної компетентності.

Ключові слова: кваліфікований робітник, інформаційно-комунікаційна компетентність, педагогічні умови, інформаційно-освітнє середовище, професійна компетентність, навчально-виробничий процес.

СОРОКВАШИН Сергей Владимирович. СОЗДАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ КАК ОДНО ИЗ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ

На современном этапе подготовка квалифицированных рабочих для строительной отрасли базируется на формировании у них ряда компетентностей, среди которых важное место занимает информационно-коммуникационная как составляющая профессиональной компетентности. В статье определен комплекс необходимых и достаточных педагогических условий формирования информационно-коммуникационной компетентности. Автором проанализированы проблемы создания информационно-образовательной среды как одно из педагогических условий эффективного формирования указанной компетентности.

Ключевые слова: квалифицированный рабочий, информационно-коммуникационная компетентность, педагогические условия, информационно-образовательная среда, профессиональная компетентность, учебно-производственный процесс.

SOROKVASHIN Sergiy Volodymyrovych. THE CREATION OF INFORMATIVE AND EDUCATIVE SURROUNDING AS ONE OF THE PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF OPERATION OF THE INFORMATIVE AND THE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE EXPERTS IN THE BUILDING INDUSTRY

Setting in motion the competent approach into the education training process of the vocational Ukrainian education represent sense one of the leading directions of updating the process of education. Teaching the building experts is based on the series of competence, where the informative and communicative competence takes the leading position. The building profession require the knowledge of modern technologies, professional skills. However, the formation of the skills of future building experts being out of computer competence is only the narrow part of their education, whose vocational training includes the following fields.

The system of forming informative and communicative competence of future experts in the building industry we see the unity of interacting components: motivational, cognitive, activity and creative. It is possible to provide a differentiated development of each of the components in the context of forming informative and communicative competence of future experts of the building industry in the teaching process. At this stage of our research we put forward a hypothesis that this is best be done at the expense of those factors that will effectively influence the formation and development of all components of information and communication competence of future specialists as a component of the formation of their professional competence, and therefore this formation will be successful in the implementation of the following complex of pedagogical conditions. One of them is the formation of needs to acquire information and communication competence through the organization of activities of students in the information educational environment of the institution.

It is necessary to represent the development of every elements of education in the contexts of the informative and communicative competence. Our survey shows that the best way to relays this process is the use of the factors which influence the development of the future building experts. The information surrounding includes telecommunication programming and technical means and the rules of their supporting, administration and use.

Keywords: skilled worker, ICT competence, pedagogical conditions, educational environment, professional competence, training and production process.

ФЕСЕНКО Оксана Сергіївна. ІНТЕЛЛЕКТУАЛЬНО-ТВОРЧЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розкрито особливості створення інтелектуально-творчого освітнього середовища у процесі вивчення природничих дисциплін з метою підвищення ефективності формування методичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи в умовах педагогічного коледжу; зазначено сучасні наукові підходи (цілісний, системний, синергетичний, індивідуальний та особистісно-орієнтований), які уможливають здійснення поставленої мети – формування

методичної компетентності майбутнього вчителя; розкрито мету, зміст і методи введення в освітній процес педагогічного коледжу спецкурсу «Формування методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів на основі розвитку цілісного мислення під час вивчення дисциплін природничого циклу», предметних гуртків, творчої лабораторії з вивчення природничих дисциплін.

Ключові слова: методична компетентність майбутнього вчителя початкової школи; інтелектуально-творче освітнє середовище; процес вивчення природничих дисциплін; спецкурс, предметні гуртки, творчі лабораторії.

ФЕСЕНКО Оксана Сергеевна. ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНО-ТВОРЧЕСКАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ПРИРОДОВЕДЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН

В статье раскрыты особенности создания интеллектуально-творческой образовательной среды в процессе изучения дисциплин естественного цикла с целью повышения эффективности формирования методической компетентности будущего учителя начальной школы в условиях педагогического колледжа; определены современные научные подходы (целостный, системный, синергетический, индивидуальный, личностно-ориентированный), наиболее эффективные для достижения поставленной цели - формирования методической компетентности будущего учителя; определены цели, содержание, методы введения в образовательный процесс педагогического колледжа спецкурса «Формирование методической компетентности будущих учителей начальных классов на основании развития целостного мышления во время изучения дисциплин естественного цикла», предметных секций, творческих лабораторий по изучению естественных дисциплин.

Ключевые слова: методическая компетентность будущего учителя начальной школы; интеллектуально-творческая образовательная среда; процесс изучения дисциплин естественного цикла; спецкурс, предметные секции, творческие лаборатории.

FESENKO Oksana Serhiivna. INTELLECTUAL AND CREATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS THE MEANS OF FORMING THE METHODOLOGICAL COMPETENCE FUTURE TEACHERS NATURAL SCIENCE DISCIPLINES

This article reveals the peculiarities of creating the intellectual and creative educational environment in the process of studying natural disciplines in order to increase the effectiveness of the formation of the methodological competence of future elementary school teachers in the conditions of the pedagogical college. Among the modern scientific approaches allowing to achieve such goal as the formation of the methodological competence of the future teacher, there are the following approaches, such as holistic and systemic approaches (which ensure the formation of future teachers of natural disciplines of integrated natural and scientific picture of the world), synergetic (which justifies the creation of the intellectual and creative environment as a potential opportunity for further self-organization and the complication of the academic subgroup as an open microsystem), individual (which allows in the conditions of the collective educational work for each student in his own way to learn the educational material of a certain level, reveals a wide perspective to carry out the individual research work) and learner-centered (which is based on the provision that the student's personality is at the center of the educational process, the approach turns the teacher's role into a consultative one with the activation of the self-cultivation and self-education processes, the education is aimed at the formation of an individually unique and harmoniously developed personality of the student) approaches.

The article reveals the peculiarities of introducing a special course «The formation of the methodological competence of future elementary school teachers on the basis of the development of the holistic thinking while studying natural science disciplines» in the educational process of the pedagogical college. The special course is aimed at updating, systematizing, improving, extending the acquired natural knowledge in botany, zoology, anatomy, geography, physics, astronomy, chemistry; eliminating «white spots» of a low level of the natural preparation during the period of study at school by mastering the system of integrated knowledge. In addition, students will be able to master the methods of the educational and cognitive activity, the development of value orientations in various spheres of life and environmental practice; the formation of the integrated knowledge, a modern holistic picture of the world on the basis of deep interdisciplinary connections. The introduction of activity clubs on natural science disciplines is aimed at deepening the study of individual questions, topics, sections within a certain natural discipline; forming a steady interest in the study of the natural science disciplines; forming the ability to model natural phenomena; improving skills of practical activities with objects of nature; forming scientific and research skills in the implementation of tasks of practical direction, etc.

The introduction of a creative laboratory for the study of natural disciplines provides the participation of future elementary school teachers in research work under the guidance of teachers of natural disciplines of the college, teachers of the university.

Keywords: *methodological competence of future elementary school teachers; intellectual and creative educational environment; process of studying natural disciplines; special course, activity clubs, creative laboratories.*